

•

PROTOCOL KINDERMISHANDELING JUSTITIE - WELZIJN

Minister van Justitie, Stefaan DE CLERCK
Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo VANDEURZEN

zijn op 30 maart 2010 te Antwerpen

overeengekomen wat volgt:

***De schildpad komt alleen vooruit
als ze haar nek uitsteekt.***

Voorwoord

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind vormt het juridische en politieke raamwerk voor een integrale aanpak van Kindermishandeling¹.

Kindermishandeling is een complex en moeilijk te ontrafelen kluwen van verstoorde relaties en gekwetste mensen. Het benaderen van deze problematiek, hetzij vanuit de hulpverlening, hetzij vanuit de justitiële sector, is op zich een grote opdracht.

Afspraken over afstemming tussen de verschillende actoren rond een gelijkwaardig, verantwoordelijk en respectvol traject voor het mishandelde kind vormen een nog grotere uitdaging. Nochtans zijn zulke afspraken uitermate belangrijk, niet enkel voor de minderjarige zelf, maar ook voor de leefomgeving van de minderjarige.

Zorgen voor de articulatie (het op elkaar afstemmen) van de verschillende betrokken sectoren (hulpverlening en justitie) blijkt geen vanzelfsprekendheid. Justitie en hulpverlening beschikken elk over instrumenten die kunnen ingezet worden om kindermishandeling aan te pakken, maar, deze instrumenten overstijgend, zal er vooral moeten gezocht worden naar evenwichten in het samen en structureel overleggen over situaties van kindermishandeling en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen.

Een gedragscode voor een kwaliteitsvolle interventie in en een gepaste aanpak van kindermishandeling draagt daar zeker toe bij. Zonder de pretentie te hebben exhaustief te zijn, werd in dit verband, onder de vorm van een gemeenschappelijke richtlijn, een "stappenplan" kindermishandeling uitgewerkt ten behoeve van de betrokken actoren binnen de sectoren hulpverlening en justitie.

De Minister van Justitie en de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin beogen een wederzijds afgestemde aanpak van kindermishandeling in Vlaanderen. Hiertoe engageren zij zich, met respect voor ieders bevoegdheden:

---

1. Wet van 25 november 1991, B.S. 17 januari 1992 en Decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 15 mei 1991, B.S. 13 juli 1991, beide houdende goedkeuring van het Verdrag inzake de rechten van het kind, aangenomen te New York op 20 november 1989.

- tot het bevorderen en organiseren van overleg tussen de actoren kindermishandeling actief op het terrein, in eerste instantie via de bestaande arrondissementele raden inzake slachtofferbeleid;
- tot het bevorderen en organiseren van overleg tussen de actoren kindermishandeling op een beleidsrelevant niveau, om zo te garanderen dat de noden van het terrein vertaling krijgen in gerichte beleidsadviezen en –voorstellen;
- tot blijvende aandacht voor sensibilisatie, informatie en vorming rond de problematiek van kindermishandeling in het algemeen en het (gebruik van het) stappenplan in het bijzonder;
- tot het verspreiden naar alle betrokken actoren van het in voorliggend protocol beschreven gemeenschappelijke “stappenplan kindermishandeling”;

In het licht van voorliggend protocol kijken de beide bevoegde ministers ook uit naar de verdere ontwikkelingen binnen Integrale Jeugdhulp in Vlaanderen waar, in het kader van de aanduiding van de gemandateerde voorzieningen voor onderzoek inzake maatschappelijke noodzaak, bijzondere aandacht uitgaat naar de aanpak van situaties van kindermishandeling. Het dient aanbeveling dat deze beide ontwikkelingen aansluiting vinden bij elkaar.

A. Definitie van kindermishandeling

De enige wettelijke definitie van kindermishandeling in ons recht is deze van artikel 19.1 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Ze luidt als volgt: "... alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft".

Daarenboven verzekert artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden dat niemand - dus ook kinderen niet - mag onderworpen worden aan folteringen, noch aan onmenselijke of vernederende behandelingen of straffen².

Er wordt verder in de tekst een onderscheid gemaakt tussen intrafamiliale en extrafamiliale kindermishandeling³.

---

2. Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden; wet van 13 mei 1955 houdende goedkeuring van dit Verdrag (B.S. 19 augustus 1955).

3. Voor de definiëring van deze beide vormen van kindermishandeling kan worden verwezen naar de definities vermeld in de Omzendbrief nr. Col 3/2006 van 1 maart 2006 van het College van Procureurs-generaal betreffende de "Definitie van het intrafamiliaal geweld en de extrafamiliale kindermishandeling, de identificatie en de registratie van de dossiers door de politiediensten."

De omzendbrief omschrijft extrafamiliale kindermishandeling als volgt: "iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld op de persoon van een kind door iemand die niet tot zijn/haar familie behoort". De omschrijving van intrafamiliaal geweld als zijnde "iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen leden van een zelfde familie, ongeacht hun leeftijd", omvat de notie van de intrafamiliale kindermishandeling.

B. Formeel en structureel overleg

Er komen formele afspraken voor een structureel overleg tussen vertegenwoordigers van de federale overheid en de Vlaamse gemeenschap over (de aanpak van) kindermishandeling.

Voorafgaande opmerkingen

Het beoogde overleg handelt niet over individuele persoonsgebonden dossiers, wel over algemene en structurele mogelijkheden en moeilijkheden in de aanpak van kindermishandeling en het optreden van de partners justitie en welzijn daarin.

Er wordt bewust voor gekozen om maximaal aan te sluiten bij bestaande overlegstructuren om een onnodige en per definitie verwarrende proliferatie en inflatie van structuren te voorkomen.

1. Arrondissementele raden voor het slachtofferbeleid

De bestaande arrondissementele raden voor het slachtofferbeleid⁴ komen binnen een daartoe specifiek samengestelde subgroep kindermishandeling periodiek samen rond de problematiek van kindermishandeling.

Op die manier vormen ze, op het niveau van elk gerechtelijk arrondissement in Vlaanderen, een structureel overlegorgaan inzake kindermishandeling.

Aan dat overleg participeren in elk geval vertegenwoordigers van de jeugdhulpvoorzieningen (zowel van de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en van de netwerken crisisjeugdhulp, als van voorzieningen die niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp aanbieden). Deze vertegenwoordigers worden voorgedragen door de regionale stuurgroepen integrale jeugdhulp.

Voor de gerechtelijke wereld participeert in elk geval een vertegenwoordiger van het jeugdparquet (minstens de parketcriminoloog jeugd en gezin en de refentiemagistraat kindermishandeling) en de zetel van de jeugdrechtbank. Een justitieassistent slachtofferonthaal kan worden uitgenodigd. Ook de Unie van jeugdadvocaten wordt steeds uitgenodigd.

De arrondissementele raden voor het slachtofferbeleid beogen, met hun overleg kindermishandeling minstens:

---

4. Dit zijn de overlegstructuren die zijn opgericht ingevolge het Samenwerkingsakkoord van 7 april 1998 tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg (bekrachtigd door de wet van 11 april 1999 en het decreet van 15 december 1998, B.S. 13 juli 1999). Deze arrondissementele raden zijn tevens voorzien in het protocolakkoord inzake slachtofferzorg van 5 juni 2009 voor Brussel en Wallonië. Zie protocolakkoord van 5 juni 2009 tussen de Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke gemeenschapscommissie inzake slachtofferzorg (B.S. 15 juli 2009); protocolakkoord van 5 juni 2009 tussen de Staat, de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest inzake Slachtofferzorg (B.S. 15 juli 2009) en het protocolakkoord van 5 juni 2009 tussen de Staat en de Duitstalige Gemeenschap inzake slachtofferzorg (B.S. 15 juli 2009).

- het beter leren kennen van elkaars aanbod, met de daarbij horende mogelijkheden en beperkingen;
- het bespreken van anonieme dossiers met het oog op deskundigheidsbevordering;
- het bespreken van structurele problemen inzake de aanpak van kindermishandeling in de regio;
- het signaleren van structurele problemen inzake de aanpak van kindermishandeling aan het Vlaams Forum Kindermishandeling (zie verder, punt 3).

2. Gespecialiseerde aanspreekpunten

De referentiemagistraten kindermishandeling, vanuit justitie, en de Vertrouwenscentra Kindermishandeling binnen de hulpverlening, fungeren als gespecialiseerd aanspreekpunt voor de partners van justitie en de partners van welzijn.

3. Vlaams Forum Kindermishandeling

Het Vlaams Forum Kindermishandeling bespreekt op beleidsniveau de structurele problemen in de aanpak van kindermishandeling, die door (de subgroepen van) de arrondissementale raden voor het slachtofferbeleid (zie hierboven, punt 1) worden aangebracht. Vanuit zijn centrale positie zal het Vlaams Forum Kindermishandeling aanbevelingen doen naar de bevoegde overheden en actief meewerken aan het zoeken naar oplossingen voor de gesignaleerde structurele problemen.

Op eigen initiatief of op hun verzoek, zal het Vlaams Forum advies verstrekken aan de bevoegde Federale en Vlaamse Ministers over elke aangelegenheid die van belang is voor de ontwikkeling van het beleid inzake de aanpak van kindermishandeling, en in het bijzonder over de opvolging van voorliggend akkoord.

Justitie en Welzijn zijn evenwaardige partners in dit Forum. De FOD Justitie en het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) staan in voor de organisatie van het Forum en nemen beurtelings het voorzitterschap en het secretariaat waar. Het Forum zal de mogelijkheid krijgen om deskundigen en andere bevoegde diensten, om hun medewerking te vragen of hen uit te nodigen om aan de vergaderingen deel te nemen. De samenstelling, werking en opdracht van het Forum zal verder in een akkoord tussen de verschillende actoren worden uitgewerkt.

Proefproject dossiergebonden casusoverleg

In het kader van een proefproject binnen één gerechtelijk arrondissement, worden de mogelijkheden van dossiergebonden casusoverleg tussen parket, politie en hulpverlening nagegaan. De modaliteiten van dit proefproject worden na consultatie met de betrokken actoren in een draaiboek vastgelegd.

In geval van een positieve evaluatie van het proefproject, kan aansluitend worden beslist dit dossiergebonden casusoverleg uit te breiden naar andere gerechtelijke arrondissementen en / of tot aanpassing van dit protocol Kindermishandeling.

C. Informatie, sensibilisatie en vorming

Permanente aandacht moet worden gegeven aan niet - dossiergebonden informatieverbreiding & vorming van de betrokken actoren

Informereren is een aparte en permanente opdracht waarbij inhoud, medium en doelgroep de bepalende factoren zijn.

1. Informatie en sensibilisatie

1.1. Algemene informatieverbreiding ter voorkoming van kindermishandeling

1.1.1. Doelgroep: het grote publiek

Deze informatieverbreiding moet op een serene en professionele manier gebeuren, met respect voor kinderen en hun omgeving.

1.1.2. Doelgroep: de (aanstaande) ouders

Steunend op art. 19,2° van het Verdrag van de Rechten van het Kind - dat stelt dat de overheid als taak heeft degenen die zorg dragen voor een kind te ondersteunen - zal de Vlaamse Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een gedifferentieerd aanbod aan opvoedingsondersteuning creëren⁵. Dit aanbod zou ertoe moeten bijdragen dat elke ouder die vragen heeft over de opvoeding in de eigen regio beroep kan doen op een laagdrempelig aanbod van dienstverlening inzake opvoedingsondersteuning.

Een dergelijk aanbod vormt een belangrijke factor in het voorkomen van kindermishandeling.

1.2. Specifieke informatieverbreiding

Onder specifieke informatieverbreiding wordt hier begrepen de informatieverstrekking betreffende de problematiek, de mogelijke trajecten en hun gevolgen afgestemd op de eigen noden en behoeften van de verschillende doelgroepen.

Centraal uitgangspunt hierbij is de vaststelling dat hoe beter iemand geïnformeerd is, hoe beter deze in functie van de concrete situatie een keuze zal kunnen maken.

---

5. Artikel 19, 2° van het IVRK stelt: "deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van (...) kindermishandeling zoals hierboven beschreven (...)"

Specifieke informatieverspreiding impliceert vier verschillende vormen van communicatie, die moeten leiden tot een blijvende alertheid ten aanzien van kindermishandeling.

1.2.1. een specifieke sensibilisatie:

- *doelgroep:* slachtoffers, ouders, verdachten/daders, opvoedingsverantwoordelijken en personen uit de leefomgeving van de minderjarige;
- *boodschap:* "durf erover praten" en "durf ermee naar buiten komen bij iemand die je vertrouwt; zij zullen je verder helpen", "wat zijn de gevolgen van een melding bij de verschillende instanties?", "waar kan je terecht voor advies en/of het melden van kindermishandeling?";
- *wie?* Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de Minister van Justitie, elk binnen hun bevoegdheidsdomein en waar mogelijk afgestemd.
- *via:* bijvoorbeeld het ruim verspreiden van brochures.

1.2.2. netwerkcommunicatie naar signaaldetectoren

- *doelgroep:* signaaldetectoren zoals leerkrachten, jeugdwerkers, enz...;
- *boodschap:* "wat zijn mogelijke signalen van kindermishandeling?", "blijf hier niet mee zitten; een vermoeden hoe vaag ook is voldoende om contact te nemen met ...";
- *via:* interne informatiebladen, vakliteratuur en vorming.

1.2.3. interne informatie en communicatie op het niveau van de (jeugd)hulpverlening

- *doelgroep:* netwerkpartners (centra voor leerlingenbegeleiding, centra voor geestelijke gezondheidszorg, Vlaams agentschap voor personen met een handicap, algemeen welzijnswerk, centra voor integrale gezinszorg, bijzondere jeugdbijstand, Kind en Gezin), artsen en andere hulpverleners (bvb. revalidatiecentra, K-diensten, psychiatrie, zelfstandigen, straathoekwerkers);
- *boodschap:* bewustmaking van de mogelijke stappen binnen de hulpverleningssector en de politionele en justitiële sector, opdat de hulpverlener, beter geïnformeerd, een situatie van kindermishandeling kan aanpakken;
- *wie?* Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- *via:* interne informatiebladen, vakliteratuur en vorming.

1.2.4. interne informatie en communicatie op het niveau politie en justitie

- *doelgroep:* politieambtenaren van de lokale politie en de federale politie, parketmagistraten, parketcriminologen "jeugd en gezin" en (jeugd)rechters;
- *boodschap:* bewustmaking van de mogelijke stappen binnen de hulpverleningssector en de politionele en justitiële sector, opdat de magistraat⁶, beter geïnformeerd, een situatie van kindermishandeling kan aanpakken;
- *wie:* de minister van justitie.
- *via:* interne informatiebladen, circulaires, vakliteratuur en vorming.

---

6. De parketcriminoloog "jeugd en gezin" zou bvb. de taak van sensibilisatie en informatie van de parketmagistraten op zich kunnen nemen.

2. Vorming

Voor de netwerkpartners, de politionele en de justitiële sector is niet alleen informatie maar ook vorming een belangrijk gegeven in het kader van sensibilisatie.

2.1. Jeugdhulpverlening

In het licht van de responsabilisering van elke hulpverlener in de context van kindermishandeling worden vormingsinitiatieven gepland. Deze kunnen georganiseerd worden op voorzieningsniveau, op sectorniveau, op koepelniveau en/of op niveau van de netwerken.

2.2. De gerechtelijke overheden

De procureur-generaal, procureur des Konings, de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en de eerste voorzitter van het Hof van Beroep zorgen er voor dat de magistraten die de dossiers van kindermishandeling behandelen de nodige ervaring kunnen opdoen, in het bijzonder door hen te laten deelnemen aan de opleidingen georganiseerd door het Instituut voor de Gerechtelijke Opleiding. De parketcriminologen "jeugd en gezin" volgen ook best zulke vormingssessies.

Opleiding in de psychosociale mechanismen en gevolgen van kindermishandeling, kennisverwerving van de opvangmogelijkheden en begeleiding binnen (jeugd)hulpverlening zijn onontbeerlijk. De magistraten moeten binnen het korps de mogelijkheid krijgen tot het verwerven van ervaring.

D. Stappenplan kindermishandeling

Er wordt een gedragscode voor kwaliteitsvolle interventie onder de vorm van een gemeenschappelijke richtlijn verspreid. Dit is het zogenaamde "Stappenplan".

1. Inleiding

Het stappenplan geeft in verschillende stappen het (ideale) traject weer waarop een situatie van kindermishandeling kan aangepakt worden.

Vanuit het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind vormen de noden en de rechten van het kind steeds het centrale uitgangspunt. Elk kind heeft aldus recht op een gelijkwaardige behandeling binnen de hierna beschreven trajecten en dit ongeacht de plaats waar de eerste melding binnenloopt.

Bovendien nam de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties op 22 juli 2005 de "Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime" aan. Deze richtlijnen geven de belangrijkste beginselen weer omtrent het omgaan met kinderen die slachtoffer of getuige zijn van strafbare feiten en vormen aldus een gezaghebbende aanbeveling voor al degenen die beroepshalve met slachtoffers van kindermishandeling omgaan. De richtlijnen stellen onder meer zeer duidelijk dat kinderen – slachtoffers / getuigen met waardigheid en respect moeten worden behandeld, dat er voor moet worden gewaakt dat zij niet onnodig aan het publiek en de media worden blootgesteld, dat moet voorkomen worden dat ze het onderwerp zijn van excessieve interventies en dat ze niet, terwijl ze slachtoffer zijn, als dader mogen worden behandeld⁷.

In dit protocol wordt er een onderscheid gemaakt tussen intrafamiliale kindermishandeling en *extrafamiliale* kindermishandeling. Dit vanuit de **vaststelling** dat intrafamiliale kindermishandeling meestal door de hulpverleningssector behandeld wordt, en *extrafamiliale* kindermishandeling in eerste instantie zijn beslag krijgt binnen de justitiële sector.

Gelet op de bijzondere problematiek van intrafamiliale en *extrafamiliale* kindermishandeling is de hulpverleningssector in eerste instantie beter geplaatst om situaties van intrafamiliale kindermishandeling te behandelen, en is de justitiële sector in eerste instantie beter geplaatst om de situaties van *extrafamiliale* kindermishandeling aan te pakken.

---

7. Een vertaling van de "Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime" zou ertoe bijdragen dat deze belangrijke basisbeginselen een bredere bekendheid bij alle professionelen van het werkveld zouden genieten.

Dit betekent echter niet dat deze wegen verplicht gevolgd moeten worden of dat beide niet tegelijkertijd kunnen bewandeld worden. De mogelijkheid doet zich immers voor dat zowel *intra-* als *extrafamiliale* kindermishandeling zich simultaan voordoen in een zelfde aangemeld geval.

Het is echter belangrijk bewust te zijn van het feit dat om het even wie steeds een aangifte kan doen bij politie of parket waardoor de vrijwillige hulpverlening kan worden doorkruist.

2. Organisatorisch kader van de bevoegde diensten en instanties

2.1 Algemeen

Het stappenplan moet beschouwd worden als een gedragslijn van kwaliteitsvolle zorg in de aanpak van kindermishandeling ten behoeve van de practici van de hulpverleningssector en van de politie en de justitiële sector, die geconfronteerd worden met de problematiek van kindermishandeling.

Voor elk vastgesteld of gemeld geval van kindermishandeling zal getracht worden om een passende oplossing te vinden, waarbij:

- Het slachtoffer wordt ontzien, beschermd en erkend;
- Het strafrechtelijke laakbare karakter van het gedrag van de verdachte/dader van de kindermishandeling wordt bevestigd;

Elk optreden moet doordrongen zijn van het belang dat elke sector aan dit sociaal en menselijk onaanvaardbaar fenomeen hecht en van de vastberadenheid om de diverse uitingen ervan te bestrijden.

Dit moet zich niet alleen vertolken in de wijze waarop elke sector georganiseerd is, maar ook in het responsabiliseren van hun personeel.

Alle practici moeten aandacht hebben voor het feit dat een minderjarig slachtoffer van kindermishandeling niet noodzakelijk zelf de juiste woorden vindt om zijn situatie te beschrijven of slechts via vage klachten of tekens zal trachten duidelijk te maken dat er iets mis is. Het is nodig dat personen in de omgeving van het kind alert zijn en vroegtijdig de verantwoordelijkheid nemen om bij vermoedens actie te ondernemen.

Alle practici die werken met dit stappenplan dragen een bijzondere en directe verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de kinderen met wie ze beroepshalve in contact komen en onderschrijven deze verantwoordelijkheid door het zetten van de nodige stappen om de kindermishandeling vast te stellen en om dit, bij een positieve vaststelling, zo snel mogelijk te laten stoppen.

Kindermishandeling kan bij verschillende actoren worden gemeld. Teneinde een kwaliteitsvolle zorg te bieden, is het belangrijk dat elke actor weet wat de andere actor doet

en kan doen. Het is dan ook van groot belang om de rol van de verschillende actoren duidelijk te omschrijven. Immers, een duidelijke profilering zal de afstemming van de zorg en de verfijning van de zorg ten goede komen.

Onder de volgende titels wordt aldus een omschrijving gegeven van dit organisatorisch kader en de taken en opdrachten die de jeugdhulpverlening, de politiediensten en de gerechtelijke overheden terzake hebben.

2.2 Hulpverlening

2.2.1 Integrale jeugdhulpverlening

Binnen de Integrale Jeugdhulp (IJH) vormt de **responsabilisering** van elke hulpverlener het uitgangspunt voor het professioneel omgaan met verontrustende situaties⁸ in het algemeen, en met situaties van (mogelijke) kindermishandeling in het bijzonder.

Responsabilisering kondigt zich binnen IJH aan als een gelaagd verhaal⁹.

- Vooreerst wordt elke hulpverlener verondersteld op een constructieve manier te kunnen omgaan met situaties van mogelijke kindermishandeling door zijn ongerustheid te uiten en/of bespreekbaar te maken en dit in de eerste plaats in een constructieve dialoog met de cliënt en/of het cliëntsysteem.

Het opnemen van deze verantwoordelijkheid veronderstelt dat de hulpverlener zowel individueel als in teamverband binnen de voorziening over de noodzakelijke methodische en deontologische handvaten beschikt.

Het veronderstelt ook dat alle personen die beroepshalve in contact komen met kinderen permanent de nodige deskundigheid blijven nastreven in het opmerken van signalen van kindermishandeling en het correct omgaan met vermoedens van kindermishandeling.

- Daarnaast dient de bestaande expertise van de verschillende actoren inzake inschatting, beoordeling en opvolging van verontrusting aangaande mogelijke kindermishandeling voor iedere hulpverlener duidelijk te zijn. Welke expertise, waar aanwezig is, zal zich in de toekomst manifesteren in de (type)modules.

Op netwerkniveau zal het aanbod dat ondersteunend en hulpverlenend ingezet kan worden, zichtbaar worden in het moduleboek. Het betreft modules die ook inzetbaar moeten kunnen zijn voor voorzieningen die zich binnen het netwerk niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRTJ) aanbieden.

Netwerken IJH bakenen geografische samenwerkingsverbanden af tussen jeugdhulpvoorzieningen in de regio's integrale jeugdhulpverlening¹⁰. Volgende sectoren en centra maken deel uit van de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (RTJ) en de crisisjeugdhulpverlening (CJ): Algemeen welzijnswerk, Bijzondere jeugdbijstand, de Centra voor Leerlingenbegeleiding, Kind en Gezin, de Centra Geestelijke Gezondheidszorg, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en de Centra Integrale Gezinszorg.

Tussen de voorzieningen die deel uitmaken van deze sectoren zullen afspraken worden

---

8. Decreten betreffende de Integrale Jeugdhulp en betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp van 7 mei 2004 en het uitvoeringsbesluit betreffende modulering en netwerking van 9 december 2005 en het rapport gerechtelijke jeugdhulp van 8 november 2005.

9. Werkmap Integrale Jeugdhulp, 'Maatschappelijke noodzaak'

10. Er zijn 6 regio's integrale jeugdhulp die grotendeels samenvallen met de provincies.

gemaakt inzake het omgaan met situaties van mogelijke kindermishandeling. Dit impliceert vooreerst duidelijkheid rond de bestaande expertise op voorzieningsniveau in het omgaan met deze situaties.

Een transparante communicatie over het beschikbare en inzetbare aanbod is nodig naar zowel hulpverleners, signaaldetectoren (bvb. huisartsen, leerkrachten,...), als de politieke en gerechtelijke overheden. Daarnaast moet ook de aanwezige expertise rond advies en consult inzake kindermishandeling duidelijk zijn in de netwerken.

- Verder communiceert men binnen de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en crisishulp rond afspraken in het omgaan met situaties van mogelijke kindermishandeling. Dit kan resulteren in een bijsturing van het moduleaanbod op basis van vastgestelde leemtes.

Op dit niveau situeert zich ook het praktijk- en/of casusoverleg. Wederzijdse deskundigheidsbevordering van jeugdhulpverleners is een belangrijke opdracht voor de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en crisishulp.

Hier situeert zich eveneens de behoefte aan het creëren van een aanspreekpunt kindermishandeling voor politie en justitie en aan afspraken in verband met eventuele terugkoppeling van informatie.

Om tot responsabilisering te komen, zijn er dus verschillende instrumenten die als hefboom kunnen gebruikt worden: (type)modulering (sector- en voorzieningenniveau), overleg binnen de netwerken rond de inzet of operationele modaliteiten van modules (netwerkniveau), art. 422 bis Sw¹¹, en art. 458 bis Sw (individueel niveau).

De dialectiek van sectorale verfijningen van het aanbod en de regionale inzet van het aanbod komt in dit verhaal duidelijk tot uiting.

2.2.2 De overige hulpverlening

Ook hulpverleners of hulpverleningsdiensten die niet onder het toepassingsgebied van Integrale Jeugdhulp vallen dienen de mogelijkheid te hebben geadviseerd te worden om de aanpak van deze problematiek uit handen te geven en te verwijzen naar de jeugdhulpverleningssector. De Vertrouwenscentra Kindermishandeling kunnen hierin hun eerste aanspreekpunt zijn.

Voor artsen worden, naast de adviezen van de Nationale Raad van de Orde der Geneesheren, ook de nodige richtlijnen uitgewerkt door de wetenschappelijke vereniging van Vlaamse huisartsen¹².

---

11. Artikel 422bis Strafwetboek: "Met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van 50 euro tot 500 euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen.

Voor het misdrijf is vereist dat de verzuimer kon helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Heeft de verzuimer niet persoonlijk het gevaar vastgesteld waarin de hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij op grond van de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er gevaar aan verbonden was.

De straf bedoeld in het eerste lid wordt op twee jaar gebracht indien de persoon die in groot gevaar verkeert, minderjarig is".

12. Intrafamiliaal Geweld bij kinderen, Partners en ouderen (2004). FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu. Directoraat-generaal Organisatie Gezondheidsvoorzieningen, i.s.m. de wetenschappelijke Vereniging van Vlaamse Huisartsen en de Société Scientifique de Médecine Générale. Intrafamiliaal Geweld bij kinderen, Partners en ouderen.

2.3 De politiediensten

2.3.1. Organisatorisch en regelgevend kader van de politiediensten omtrent kindermishandeling

» Algemeen

De opdrachten van de politiediensten worden bepaald door artikel 3 van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus (WGP):

De politiediensten worden georganiseerd en gestructureerd op twee niveaus: het federale niveau (federale politie) en het lokale niveau (lokale politie), die samen de geïntegreerde politiezorg verzekeren. Deze niveaus zijn autonoom en hangen van verschillende overheden af.

De federale politie verzekert over het gehele grondgebied van het Rijk, met inachtneming van het specialiteits- en subsidiariteitsbeginsel, de gespecialiseerde en de supralokale opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie, alsmede de ondersteunende opdrachten voor de lokale politiediensten en voor de politieoverheden.

De lokale politie verzekert op het lokale niveau de basispolitiezorg. Meer bepaald alle opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie die nodig zijn voor het beheren van lokale gebeurtenissen en fenomenen die zich voordoen op het grondgebied van de politiezone, evenals het vervullen van sommige politieopdrachten van federale aard.

Teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening te verzekeren voor alle lokale politiezones werden volgende functies gedefinieerd: wijkwerking, onthaal, interventie, politieke slachtofferbejegening, lokale opsporing en lokaal onderzoek en handhaving van de openbare orde¹³. Recent kwam daar ook de functie verkeer bij¹⁴.

» Gerechtelijke opdrachten van politie

Indien de politiediensten dienen tussen te komen inzake kindermishandeling dienen zij alles in het werk te stellen om dit misdrijf zo adequaat mogelijk vast te stellen en op te sporen (opdracht van gerechtelijke politie). Ook de nodige aandacht dient naar het slachtoffer en de familie uit te gaan (zie verder: politionele slachtofferbejegening, punt 2.3.2.).

Artikel 15 van de wet op het politieambt omschrijft deze opdrachten van gerechtelijke politie¹⁵:

“Bij het vervullen van hun opdrachten van gerechtelijke politie hebben de politiediensten als taak:

1° de misdaden, de wanbedrijven en de overtredingen op te sporen, de bewijzen ervan te verzamelen, daarvan kennis te geven aan de bevoegde overheden, de daders ervan te vatten, aan te houden en ter beschikking te stellen van de bevoegde overheid, op de wijze en in de vormen bepaald door de wet;

---

13. Art. 142 WGP ; Koninklijk besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren (B.S. 12 oktober 2001).

14. Koninklijk besluit van 16 oktober 2009 tot wijziging van het koninklijk besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren (B.S. 29 oktober 2001).

15. Wet van 5 augustus 1992, B.S. 22 december 1992.

- 2° de personen in wier aanhouding door de wet wordt voorzien, op te sporen, te vatten, aan te houden en ter beschikking te stellen van de bevoegde overheden;
- 3° de voorwerpen waarvan de inbeslagneming voorgeschreven is, op te sporen, in beslag te nemen en ter beschikking te stellen van de bevoegde overheden;
- 4° het verslag van hun opdrachten en de inlichtingen die zij naar aanleiding ervan hebben ingewonnen aan de bevoegde overheden te bezorgen.”

Artikel 40 van de wet op het Politieambt benadrukt dat de:

“Bij een politieambtenaar ingediende klachten of aangiften, alsook verkregen inlichtingen en gedane vaststellingen betreffende misdrijven moeten worden opgenomen in processen-verbaal die aan de bevoegde gerechtelijke overheden worden toegezonden.”

» Toewijzing van onderzoeken inzake kindermishandeling

De ministeriële richtlijn van 20 februari 2002 regelt de taakverdeling, de samenwerking, de coördinatie en de integratie tussen de federale en de lokale politie inzake de opdrachten van gerechtelijke politie. Deze richtlijn bepaalt de criteria inzake de toewijzing van de onderzoeken en voorziet dat onderzoeken inzake kindermishandeling in principe worden toevertrouwd aan de lokale politie, onverminderd de gespecialiseerde bijstand die de federale politie moet leveren (bv het verhoor van minderjarige slachtoffers en getuigen dat een gespecialiseerde onderzoeksdaad is die wordt behandeld in de ministeriële omzendbrief van 16 juli 2001 over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige slachtoffers en getuigen van misdrijven).

Bovendien is de aanwijzing van de politiedienst die is belast met een welbepaald onderzoek nog steeds en altijd de bevoegdheid van de magistraat die het onderzoek leidt, waarbij de ministeriële richtlijn zich voegt naar de in artikels 28 ter en 56 § 3 van het Wetboek van Strafvordering voorziene principes¹⁶.

In overeenstemming met de ministeriële omzendbrief van 16 juli 2001 over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige slachtoffers en getuigen van misdrijven zijn er in de verschillende gerechtelijke arrondissementen lokalen ingericht die aan de vooropgestelde technische eisen voldoen en zijn er politieambtenaren van de lokale en federale politie opgeleid met het oog op het audiovisueel verhoren van minderjarige slachtoffers en getuigen van misdrijven.

2.3.2 Politiële slachtofferbejegening

Slachtofferbejegening is één van de essentiële taken van politiediensten. Dit gegeven wordt onderstreept door het inschrijven ervan in art. 46 WPA en art. 123 WGP.

Iedere politieambtenaar treedt vaak als eerste persoon in contact met het slachtoffer en hij of zij heeft de verplichting om in te staan voor een adequate opvang, een correct en respectvol onthaal en het verstrekken van een goede basisinformatie¹⁷. Om deze opdracht te

16. Omzendbrief COL 2/2002 van 13 maart 2002 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep inzake de Ministeriële richtlijn van 20 februari 2002 tot regeling van de taakverdeling, de samenwerking, de coördinatie en de integratie tussen de lokale en de federale politie inzake de opdrachten van gerechtelijke politie; Ministeriële richtlijn van 16 juli 2001 over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven.

17. Artikel 46 van de wet op het Politieambt van 5 augustus 1992, B.S. 22 december 1992; OOP15ter van 9 juli 1999 betreffende politiële slachtofferbejegening, B.S. 21 augustus 1999; Ontwerp omzendbrief betreffende slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, 3; Wet van 11 april 1999 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg, B.S. 13 juli 1999, Decreet van 15 december 1998 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 7 april 1998 tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg, B.S. 13 juli 1999.

verzekeren beschikt de politiezone over een gespecialiseerde politionele slachtofferbejegenaar¹⁸. De politie houdt zich echter niet bezig met psychosociale of therapeutische hulpverlening, maar verwijst hiervoor door naar de centra die erkend zijn door de gemeenschappen.

De politieke slachtofferbejegening is onder meer gericht naar:

- slachtoffers van misdaden of wanbedrijven en hun na(ast)bestaanden;
- nabestaanden van personen die in verdachte omstandigheden overleden zijn, en waardoor als gevolg hiervan een strafdossier is geopend;

Op het niveau van de dienst politionele slachtofferbejegening wordt ook gezorgd voor de sensibilisatie en permanente vorming van personeelsleden. De dienst slachtofferbejegening bestaat uit één of meerdere gespecialiseerde medewerkers, zowel op niveau van de lokale als van de federale politie, die de personeelsleden bijstaan en adviseren. De federale politie beschikt over maatschappelijk assistenten op niveau van de gerechtelijk arrondissementen, die een punctuele steun kunnen leveren aan de politiezones¹⁹.

De opdrachten die de politiediensten moeten vervullen inzake slachtofferbejegening zijn divers. Deze werden verder uitgewerkt in de ministeriële omzendbrief GPI 58 van 4 mei 2007 betreffende politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

Op het niveau van de korpsleiding en bij de operationele eenheden van de federale politie stelt deze omzendbrief voor een beleid inzake slachtofferbejegening te ontwikkelen. Dit omvat onder meer het uitbouwen van samenwerkingsverbanden met de andere actoren in de slachtofferzorg. In elk gerechtelijk arrondissement is er een arrondissementele raad voor slachtofferbeleid, die het beleid naar een integrale slachtofferzorg moet bepalen en coördineren. Een vertegenwoordiger van de politiediensten, eventueel samen met een vertegenwoordiger van de dienst slachtofferbejegening, neemt hieraan deel²⁰.

Op het niveau van de politieambtenaar moet er ook bijstand aan slachtoffers worden verleend. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar de opvang, praktische bijstand, informatieverstrekking, het opstellen van een proces-verbaal en verwijzing.

- Opvang: dit wil zeggen luisterbereidheid, hetgeen actief luisteren en een begrijpende, geduldige houding impliceert (bvb.: vermijden dat het slachtoffer van de ene naar de andere doorgestuurd wordt, niet minimaliseren van de feiten, uitleggen waarom bepaalde vragen gesteld worden...).
- Hulpverlening aan vrouwen en kinderen die het slachtoffer zijn van fysiek of seksueel geweld vraagt een speciale benadering.
- Praktische bijstand is prioritair in crisissituaties: bvb. het verwittigen van een familielid, zorgen voor vervoer... Daarnaast moet de politieambtenaar ook nagaan of het slachtoffer een verblijfplaats heeft of indien nodig het slachtoffer met een vluchthuis of opvangcentrum in contact moet worden gebracht.

---

18. Koninklijk besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren (B.S. 12 oktober 2001).

19. Deze maatschappelijk assistenten zijn ondergebracht bij de arrondissementele diensten van de Directeur Coördinator van de Federale Politie (Coördinatie en Steundienst (CSD)).

20. Art 11 wet van 11 april 1999 houdende de goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg.

- Informatieverstrekking en verwijzing: zij moeten de nodige informatie krijgen zodat zij het dossier verder kunnen opvolgen. Deze basisinformatie omvat de gegevens van de politiedienst die het proces-verbaal opstelt, nummer en datum van proces-verbaal, attest van klachtneerlegging, uitleg over de hoedanigheid van benadeelde persoon, onderzoeksverrichtingen, gerechtelijke procedure, burgerlijke partijstelling...²¹.

Indien een minderjarige slachtoffer is van mishandeling of van seksueel misbruik binnen het gezin, moet de politieambtenaar de minderjarige verwijzen naar een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Dit aanbod tot verwijzing van het minderjarig slachtoffer wordt in het proces-verbaal vermeld, dat opgesteld wordt bij de vaststelling of de verklaring. De beslissing van de minderjarige zelf wordt niet vermeld in het proces-verbaal²².

Indien een slachtoffer nood heeft aan een onmiddellijke residentiële opvang, dient dit te gebeuren via een melding aan het parket. Het parket kan desgevallend doorverwijzen naar het CBJ, of een vordering instellen bij de jeugdrechter voor het nemen van hoogdringende maatregelen.

2.4. De gerechtelijke overheden

2.4.1. Algemene verplichting ten aanzien van de slachtoffers

Artikel 3bis, eerste en tweede lid, van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering legt een algemene verplichting op aan elkeen die beroepshalve in het kader van de strafprocedure tussenkomt om slachtoffers zorgvuldig en correct te bejegenen:

“Slachtoffers van misdrijven en hun verwanten dienen zorgvuldig en correct te worden bejegend, in het bijzonder door terbeschikkingstelling van de nodige informatie en, in voorkomend geval, het bewerkstelligen van contact met de gespecialiseerde diensten en met name met de justitieassistenten.

Slachtoffers ontvangen met name de nodige informatie over de nadere regels voor de burgerlijke partijstelling en de verklaring van benadeelde persoon.”

Deze bepaling moet een leidraad vormen voor het handelen van de gerechtelijke overheden.

2.4.2. Op het niveau van het gerechtelijke arrondissement

» Het openbaar ministerie.

Elke procureur des Konings wijst een parketmagistraat belast met jeugdzaken aan, die (beleidsmatig) verantwoordelijk is voor de problematiek van kindermishandeling (protectioneel t.a.v. het minderjarige slachtoffer en de minderjarige verdachte/dader) en wijst tevens een parketmagistraat aan die verantwoordelijk is voor de strafrechtelijke aanpak van de kindermishandeling (vervolgving van meerderjarige verdachte/dader). Het is bij voorkeur de parketmagistraat belast met jeugdzaken die aangeduid wordt als referentiemagistraat kindermishandeling. Hij is het, die voor de hulpverleners en de politieambtenaren een aanspreekpunt moet zijn. De parketcriminologen “jeugd en gezin” zullen hem/haar terzijde staan voor de noodzakelijke communicatie en het overleg met zijn collega, belast met de

21. Omzendbrief GPI 58 van 4 mei 2007 betreffende politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveau's, B.S. 5 juni 2007.

22. Omzendbrief GPI 58 van 4 mei 2007 betreffende politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveau's, B.S. 5 juni 2007.

•

strafrechtelijke aanpak van kindermishandeling. Dit, voor zover de twee taken niet aan één en dezelfde magistraat zijn toebedeeld, wat in bepaalde gerechtelijke arrondissementen om redenen van organisatie en efficiëntie als aangewezen voorkomt.

Bij de keuze van de referentiemagistraten moet er rekening gehouden worden met persoonlijke interesse, menselijke (inzichtelijke, empathische) en juridische capaciteiten.

Elke procureur des Konings zal de coördinaten van deze magistraat meedelen aan de Procureur-generaal van zijn ressort, aan de politiediensten van het arrondissement en aan de netwerken rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, crisishulp en andere aanverwante sectoren binnen de hulpverlening.

De procureur des Konings moet er eveneens voor zorgen dat de referentiemagistraat kindermishandeling aan de magistraten met dienst van zijn parket de noodzakelijke informatie bezorgt opdat zij in staat zouden zijn, van zodra zij in kennis zijn gesteld van een geval van kindermishandeling, alle vereiste en dringende maatregelen te nemen en het beheer van het dossier waar te nemen tot hij het zelf kan behandelen.

Het is de specifieke opdracht van deze referentiemagistraat er voor te waken dat:

- de primaire veiligheid van het kindslachtoffer steeds wordt gewaarborgd;
- de bewijsgaring en de waarheidsvinding snel en op een correcte manier verloopt (bvb. gebruik van de Seksuele Agressie Set, belang van het audiovisueel verhoor,...);
- er geen bewijskrachtige gegevens verloren gaan.

De parketmagistraat belast met jeugdzaken kan tegelijk of daarnaast de nodige vorderingen nemen opdat, waar noodzakelijk, overeenkomstig het decreet van 7 maart 2008, door de jeugdrechtbank beschermende maatregelen ten aanzien van het minderjarig slachtoffer kunnen genomen worden²³.

» **Optreden van de onderzoeksrechter**

In een aantal gevallen wordt het strafonderzoek geleid door een onderzoeksrechter. Men spreekt dan van een gerechtelijk onderzoek²⁴.

Artikel 56, §1, van het Wetboek van Strafvordering geeft een algemene taakomschrijving van de onderzoeksrechter die als volgt luidt:

“§ 1. De onderzoeksrechter draagt de verantwoordelijkheid voor het gerechtelijk onderzoek dat zowel à charge als à décharge wordt gevoerd. Hij waakt voor de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyauté waarmee ze worden verzameld. Hij mag zelf de handelingen verrichten die behoren tot de gerechtelijke politie, het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. De onderzoeksrechter heeft in de uitoefening van zijn ambtsverrichtingen het recht om het optreden van de openbare macht rechtstreeks te vorderen. Hij beslist of het noodzakelijk is dwang te gebruiken of inbreuk te maken op de individuele rechten en vrijheden.

---

23. Decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand..

24. Het gerechtelijk onderzoek wordt in artikel 55 van het Wetboek van Strafvordering omschreven als: "Het geheel van de handelingen die ertoe strekken daders van misdrijven op te sporen, de bewijzen te verzamelen en de maatregelen te nemen die de rechtscollages in staat moeten stellen met kennis van zaken uitspraak te doen." De onderzoeksrechter moet de waarheid achterhalen en hij moet hierbij zoeken zowel naar bewijzen ten laste als ten onlaste.

Wanneer hij in de loop van een gerechtelijk onderzoek feiten ontdekt die een misdaad of een wanbedrijf kunnen uitmaken dat bij hem niet is aangebracht, stelt hij de procureur des Konings hiervan onmiddellijk in kennis."

De onderzoeksrechter kan dus als rechter geen zaken bij zichzelf aanhangig maken (met uitzondering in het geval van betrapting op heterdaad) en moet dus worden gevat. Dit kan op verschillende manieren gebeuren:

- in het kader van een zogenaamde mini – instructie (zie verder, **stap 4**, punt **2.1.1.**);
- door een vordering tot gerechtelijk onderzoek van de Procureur des Konings (het betreft meestal complexere zaken of zaken voor dewelke specifieke ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn die enkel door de onderzoeksrechter kunnen worden bevolen, zie verder, **stap 4**, punt **2.1.1.**);
- door een klacht met burgerlijke partijstelling van het slachtoffer;
- ingeval van een betrapting op heterdaad.

De tussenkomst van de onderzoeksrechter is noodzakelijk vanaf het moment dat er onderzoeksdaden moeten worden gesteld die zo ingrijpend zijn dat ze kunnen ingaan tegen de fundamentele mensenrechten zoals:

- het afleveren van een bevel tot aanhouding (voorlopige hechtenis);
- het verrichten van een huiszoeking (met uitzondering van de betrapting op heterdaad van wanbedrijven of misdaden waarvoor ook het parket tot huiszoeking kan overgaan);
- het bevelen van een onderzoek aan het lichaam tijdens het gerechtelijk onderzoek;
- het toestaan van een volledige anonieme getuigenis;
- opdrachten in bijzondere en andere opsporingsmethoden.

» **Optreden van de jeugdrechter**

- ten aanzien van het slachtoffer:

De jeugdrechtbank neemt, op vordering van de parketmagistraat belast met jeugdzaken, kennis van de problematische opvoedingssituatie en zal, waar noodzakelijk, de nodige maatregelen opleggen die nodig zijn om het kind te beschermen en die voorzien zijn in het decreet inzake de bijzondere jeugdbijstand van 7 maart 2008.

Voor Nederlandstalige jongeren waarvan de gezinsverblijfplaats gevestigd is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is echter de Brusselse ordonnantie inzake hulpverlening aan jongeren van 29 april 2004 van toepassing. Deze voorziet dat de jeugdrechtbank in twee gevallen kan tussenkomen, met name:

- wanneer de jeugdrechtbank vaststelt dat de gezondheid of de veiligheid van de jongere onmiddellijk en ernstig in het gedrang is en dat de vrijwillige hulpverlening, die eerder in aanmerking moest worden genomen op grond van het decreet van de Vlaamse Raad inzake bijzondere jeugdbijstand, geweigerd werd of mislukt is²⁵;
- in geval van hoogdringendheid wanneer de fysieke of psychische integriteit van de jongere onmiddellijk en rechtstreeks blootgesteld is aan een ernstig

---

25. Art. 8 Ordonnantie gemeenschappelijke gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 april 2004 inzake hulpverlening aan jongeren

gevaar en wanneer is aangetoond dat het belang van de jongere niet toelaat de organisatie en het concreet verlenen van vrijwillige hulpverlening af te wachten²⁶.

De maatregelen die de jeugdrechtbank kan treffen, worden bepaald in art. 10 en art. 12 (voor het geval van hoogdringendheid) van diezelfde ordonnantie. De maatregelen worden ten uitvoer gelegd door de bevoegde diensten en instellingen van de Vlaamse Gemeenschap. De medewerking van instellingen en diensten die onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap vallen, wordt geregeld in een samenwerkingakkoord van 11 mei 2007.

- ten aanzien van de minderjarige verdachte:

De deskundige benadering van de hulp aan en de (re-)integratie van de minderjarige verdachte/pleger van kindermishandeling blijft een centraal gegeven van de gewijzigde jeugdbeschermingwet²⁷.

- ten aanzien van de volwassen dader:

De jeugdrechtbank kan de ouder, die veroordeeld is wegens enig feit, gepleegd op of met behulp van zijn kind of die door slechte behandeling, misbruik van gezag, kennelijk slecht gedrag of erge nalatigheid, de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van zijn kind in gevaar brengt, uit het ouderlijk gezag ontzetten.

2.4.3. Op het niveau van het ressort van het Hof van beroep

De Procureur-generaal wijst op dit niveau zijn parketmagistraat belast met jeugdzaken aan om binnen het expertisenetwerk jeugdbescherming, de vorming en de acties van de arrondissementele referentiemagistraten kindermishandeling te coördineren.

2.4.4. De Justitiehuisen

De oprichting van de justitiehuisen²⁸ kadert in één van de initiatieven om de gerechtelijke instellingen beter te doen aansluiten bij maatschappelijke en persoonlijke verwachtingen en behoeften. Het doel dat hiermee beoogd wordt, bestaat erin een meer toegankelijke, efficiënte en humane justitie tot stand te brengen. Het justitiehuis, als trefpunt, moet meer bepaald de menswetenschappelijke aanpak binnen het justitiële landschap versterken.

Per gerechtelijk arrondissement is er een justitiehuis. Alle parajustitiële diensten die zich bezighouden met justitiële daderbegeleiding en slachtofferonthaal werden samengebracht in één huis. Ook de advocaten die instaat voor de eerstelijns rechtshulp, hebben een plaats in het justitiehuis. Vanuit het justitiehuis wordt gestreefd naar een betere samenwerking tussen magistratuur, advocatuur, lokale overheden en de parajustitiële werkers.

---

26. Art. 9 Ordonnantie gemeenschappelijke gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 april 2004 inzake hulpverlening aan jongeren.

27. Wet van 13 juni 2006 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade (B.S. 19 juli 2006).

28. Dienst Justitiehuisen: Wet van 7 mei 1999 (B.S. 29 juni 1999); opdrachten: K.B. van 13 juni 1999 (B.S. van dezelfde datum)

•

Hoewel de justitieassistenten slachtofferonthaal onder de hiërarchie vallen van de directeur van het justitiehuis blijven zij, in de mate van het mogelijke, in de gerechtsgebouwen of parketten gevestigd.

Zoals al gesteld moeten op basis van artikel 3bis van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering alle leden van de rechterlijke orde slachtoffers zorgvuldig en correct bejegenen. Om het personeel van rechtbanken en parketten en de magistraten te ondersteunen in deze taak werden er justitieassistenten slachtofferonthaal²⁹ aangesteld binnen elk gerechtelijk arrondissement.

De justitieassistent slachtofferonthaal maakt deel uit van het personeel van het Directoraat-generaal Justitiehuis van de Federale Overheidsdienst Justitie. De justitieassistent bevindt zich onder het hiërarchische gezag van de directeur van het justitiehuis.

De justitieassistent slachtofferonthaal draagt bij tot de verwezenlijking van de volgende doelstellingen:

- vermijden dat de gerechtelijke tussenkomst aanleiding geeft tot een secundaire victimisering, waarbij het door het misdrijf opgelopen trauma verergert of zich een tweede trauma voordoet als gevolg van de behandeling van de zaak door politie, justitie of enige andere interveniënt;
- het slachtoffer de mogelijkheid bieden om het opgelopen trauma te overwinnen en zo vlug als mogelijk een nieuw evenwicht te vinden.

De beschrijving van de kerntaken van slachtofferonthaal situeert zich op 3 niveaus met name slachtofferonthaal tijdens het onderzoek, slachtofferonthaal tijdens de strafuitvoering en tenslotte structurele acties ten behoeve van het arrondissementele slachtofferbeleid.

De tussenkomst van de justitieassistent bestaat uit: specifieke informatie, bijstand, verwijzing, coördinatie en organisatie. De tussenkomst wordt bepaald op basis van de behoefte van het slachtoffer en in functie van het concreet verloop van het strafonderzoek.

Het justitiehuis staat in voor vijf opdrachten:

- (1) Het uitvoeren van bij wet toegekende opdrachten van voorlichting, toezicht en justitiële begeleiding in kader van slachtofferonthaal, dader-slachtofferbemiddeling, daderbegeleiding en burgerrechtelijke opdrachten.
- (2) Het onthaal van en de informatie- en adviesverlening aan de gebruikers van het justitiehuis en de eventuele doorverwijzing naar de bevoegde instanties.
- (3) Het structureren en bevorderen van de samenwerking en het overleg met de verschillende actoren in en om justitie voor het bereiken van de doelstellingen van het justitiehuis.
- (4) De coördinatie, promotie en bekendmaking van de initiatieven rond alternatieve geschillenbeslechting en alternatieve maatregelen en straffen.
- (5) Het ter beschikking stellen van lokalen voor het organiseren van de juridische eerstelijnsbijstand door de advocaten.

---

29. Omzendbrief van het Ministerie van Justitie inzake het onthaal van slachtoffers op parketten en rechtbanken – 15 september 1997.

3. Elke interventie verloopt idealiter volgens opeenvolgende stappen

Een kind of minderjarige, slachtoffer van kindermishandeling vindt niet noodzakelijk zelf de juiste woorden om zijn situatie te beschrijven. Het slachtoffer is soms te jong, of maakt slechts via vage klachten of tekens duidelijk dat er iets aan de hand is.

Deze signalen kunnen wel opgepikt worden door personen in de leefomgeving van het kind of door opvoedingsverantwoordelijken, die zich geroepen kunnen voelen om, omwille van ongerustheid over een kind, de situatie te melden, aan een arts, binnen de dienst of instantie waar ze werken, bij een dienst binnen de hulpverleningssector of bij de politieke of de gerechtelijke overheden. De ingangspoort die wordt genomen, is zeer bepalend voor het traject dat zal worden gevolgd.

We stellen vast dat kinderen dus niet altijd vat hebben op de weg die ze zullen volgen. Soms maakt namelijk iemand anders de keuze met betrekking tot de ingangspoort, en bijgevolg dus ook welk traject zal worden gevolgd.

Er moet bovendien ook rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat om het even wie, ongeacht het (gunstig) verloop van een reeds hangend dossier binnen de hulpverleningssector, steeds een aangifte kan doen bij politie of parket en dat deze melding de vrijwillige hulpverlening kan doorkruisen.

De fases, de stappen van het volgende stappenplan zullen ook niet noodzakelijk elkaar opvolgen, het traject kan knikken vertonen.

Rekening houdend met de hierboven gegeven opmerkingen, kunnen we toch stellen dat algemeen in de procedures van de verschillende sectoren dezelfde stappen kunnen worden gezet. Deze stappen volgen elkaar niet noodzakelijk in dezelfde densiteit en snelheid op voor elke sector of soms kan het ook voorvallen dat er stappen worden overgeslagen. Al deze stappen beantwoorden wel aan een logica die zowel voor slachtoffer, verdachte / dader, derde, hulpverlener, politieambtenaar en magistrat gelijklopend is:

1° stap: de wetenschap dat kindermishandeling bestaat, de passief bekomen of de actief ingewonnen en verstrekte **informatie** over het fenomeen en over de wijze waarop het verschillend kan benaderd worden

2° stap: het verlangen naar **advies**, naar raad, om de beste toegang te vinden tot de oplossing voor het concreet probleem, waarna men, beter geïnformeerd en geadviseerd, kan kiezen

3° stap: de keuze om het geval al dan niet te **melden** en aan wie;

4° stap: naar gelang de gekozen weg komt men dan in de fase van de **diagnose** en het **onderzoek**;

5° stap: op grond van het onderzoek en de diagnostiek kan een **zorgplan** en een **opvolging** (al dan niet ook vervolging) worden uitgewerkt.

In dit stappenplan worden de verschillende stappen in de aanpak van kindermishandeling onderkend en ontleed voor elke sector, en indien daartoe de noodzaak wordt gevoeld, worden deze stappen benaderd vanuit de verschillende aandachtspunten of perspectieven van de betrokken actor.

Waar punctueel belangrijk, zullen de stappen worden behandeld vanuit de perspectieven van de betrokken personen, zoals het slachtoffer, de verdachte, derden of de hulpverlener.

Tot slot nog de volgende mededeling: Gelet op de specifieke problematiek van *extrafamiliale kindermishandeling*, worden de accenten, die voornamelijk betrekking hebben op deze vorm van kindermishandeling weergegeven *in dit lettertype, namelijk cursief*.

Stap 1: De informatie (-inwinnings-) fase

Naast de algemene en specifieke informatieverspreiding aangaande kindermishandeling als een continue vereiste en bezorgdheid om de aandacht en alertheid gaande te houden, moet, wie de stap zet om informatie in te winnen, weten waar hij die best bekomt.

De informatie zal personen niet alleen bewust maken van het schrijnende bestaan van het fenomeen, maar van hetgeen mogelijk is binnen de hulpverleningssector en de justitiële sector, om, beter geïnformeerd, (een vermoeden van) kindermishandeling, hetzij bij de hulpverlening, hetzij bij politie of parket, te melden.

Hoe beter geïnformeerd de persoon is, hoe beter deze in functie van de concrete situatie een keuze kan maken.

Omdat de fases van informatiegaring en adviesaanvraag in veel gevallen, in de mate waarin een situatie concreet en dringend wordt, dicht bij elkaar aanleunen, zal er bij de hulpverlening makkelijker over die concrete situatie (vermoedelijke dader en slachtoffer) kunnen gesproken worden.

Bij politie en magistraten kan dit gelijktijdig informatie vergaren en om advies vragen eveneens, maar dan enkel op algemene en anonieme basis.

Stap 2: Concreet advies

1. Binnen de hulpverleningssector

Een slachtoffer, een verdachte/dader, een ouder, een opvoedingsverantwoordelijke of een persoon uit de leefomgeving van de minderjarige moet contact kunnen opnemen met een persoon of dienst waar hij/zij terecht kan voor ((verdere) informatiegaring en) **advies** inzake kindermishandeling.

De Vertrouwenscentra Kindermishandeling (VK's) zijn voorzieningen waar dit in elk geval kan. Uit de (type)modulering binnen de IJH zal blijken welke andere voorzieningen hieromtrent ook over de nodige expertise beschikken. Concrete afspraken daaromtrent, zowel centraal (globale positionering van het aanbod) als in de netwerken integrale jeugdhulp (concrete engagementen van voorzieningen) zijn noodzakelijk.

In geval van intrafamiliale kindermishandeling zal de hulpverlener het slachtoffer, de verdachte/dader of de derde, ofwel zelf helpen ofwel oriënteren naar de meest geschikte voorziening om hulp te bekomen in zijn/haar situatie.

Indien een verdachte/dader zich wendt tot de hulpverlening, zal de hulpverlener of adviesverstrekker rekening houden met de vraag of het al dan niet gaat om intrafamiliale kindermishandeling en de verdachte/dader de nodige uitleg verschaffen omtrent de beschikbare hulp (zowel daderhulp als gezinsgerichte begeleiding) in zijn buurt.

De hulpverlener moet eveneens wijzen op de mogelijkheid van de buitengerechtelijke dan wel van de gerechtelijke weg (de verdachte/dader aangeven of zich als dader zelf aangeven bij politie of parket) en uitleg verschaffen over de gevolgen van de keuze voor de ene of voor de andere optie, met name over het verloop dat een dossier kan volgen. Vanzelfsprekend worden ook de coördinaten van de geadviseerde dienst, van de politie of van de parketmagistraat meegedeeld.

Indien de minderjarige slachtoffer is van extrafamiliale kindermishandeling (mishandeling gepleegd door een verdachte/dader buiten de familie) zal de hulpverlener, in samenspraak met de adviesvrager (en, wat de arts betreft rekening houdend met art.61§1 van de Code Geneeskundige Plichtenleer³⁰), overwegen of en in welke mate de gerechtelijke autoriteiten

---

30. (§1)"Als een geneesheer vermoedt dat een kind wordt mishandeld, seksueel wordt misbruikt of ernstig wordt verwaarloosd dient hij te opteren voor een multidisciplinaire benadering zoals bijvoorbeeld de inschakeling van een voor die problematiek opgerichte specifieke voorziening.

Indien een geneesheer vaststelt dat een kind in ernstig gevaar verkeert dient hij onmiddellijk het nodige te doen om het kind te beschermen. Indien het gevaar dreigend is en er geen andere middelen zijn om het kind te beschermen, kan de geneesheer de procureur des Konings in kennis stellen van zijn bevindingen.

De ouders of de voogd van het kind zullen door de geneesheer geïnformeerd worden over zijn bevindingen en de initiatieven die hij wenst te nemen tenzij dit de belangen van het kind kan schaden.

Alvorens om het even welk initiatief te nemen, dient de geneesheer voorafgaandelijk met het kind te overleggen in de mate dat zijn onderscheidingsvermogen dit toelaat'

dienen ingelicht te worden en hiertoe de nodige gegevens van politie en/ of parketmagistraat verschaffen.

De hulpverlener die twijfelt kan zelf een adviserend consult vragen bij een hulpverlener uit een andere voorziening, bvb. betreffende:

- de inschatting van een verontrustende situatie (methodisch en inhoudelijke ondersteuning).
- de mogelijkheid of wenselijkheid van een gerechtelijke tussenkomst.
- een diagnostisch proces.
- een zorgplanning en het opstarten van een behandeling van het slachtoffer en/of de gezinsgerichte begeleiding.
- een combinatie van deze vragen.

Dit advies bekomt hij in elk geval bij de Vertrouwenscentra Kindermishandeling.

2. Binnen de justitiële sector

2.1. Algemeen

Het is niet aangewezen om daar advies te vragen, tenzij over anonieme gevallen en hun situationele context. Als er concrete gevallen worden aangebracht en om advies wordt gevraagd, moet er rekening gehouden worden met de gevolgen hiervan. De adviesvraag zal namelijk beschouwd worden als een melding, een aangifte of klacht, wat kan aanleiding geven tot verdere afhandeling via gerechtelijke weg (wat buitengerechtelijke hulpverlening evenwel niet uitsluit).

2.2. Eerstelijnerwerking justitiehuis

Burgers en professionelen kunnen een beroep doen op het justitiehuis in functie van informatieverlening, actieve doorverwijzing en samenwerking. Iedereen die, om welke reden dan ook, zijn weg zoekt in het juridische kluwen van maatregelen kan in het justitiehuis terecht. Centraal daarbij zijn de zorg voor de betrokkenheid bij de eigen probleemformulering en een totale probleembenadering. Wanneer voor problemen of conflicten een oplossing kan gevonden worden buiten justitie, wordt zoveel mogelijk doorverwezen naar de terzake bevoegde instanties en organisaties.

De justitieassistent eerstelijnerwerking kan evenwel, gezien zijn opdrachten, geen advies geven over de te volgen weg in het kader van kindermishandeling.

Stap 3: Melden

1. Algemeen

De informatieverstrekking en het advies kunnen resulteren in een **melding**.

Een betrokkene kan ook melden, zonder voorafgaand een adviesvraag te stellen.

Meldingen van problemen in verband met kindermishandeling kunnen zowel binnen de hulpverlening gebeuren, als bij politie en het parket.

In de hulpverlening is er niet gekozen voor een centraal meldpunt kindermishandeling, vanuit de overtuiging dat dit remmend kan werken, zeker voor wat betreft intrafamiliale kindermishandeling. Dit wil zeggen dat alle actoren in staat moeten zijn een melding van kindermishandeling te ontvangen en erop te reageren. Zij kunnen op hun beurt terecht bij de Vertrouwenscentra Kindermishandeling als (meer gespecialiseerde) aanspreekpunten.

In geval van melding bij politie of parket, kunnen de betrokken actoren zich steeds wenden tot de referentiemagistraten kindermishandeling, die als aanspreekpunt binnen justitie werden aangeduid.

De keuze die hier gemaakt wordt is een zeer belangrijke keuze tot de welke met de nodige omzichtigheid moet worden besloten omdat hij in niet geringe mate het traject bepaalt dat vervolgens wordt doorlopen.

Het traject dat wordt gevolgd zal afhangen van verschillende factoren: de veiligheid van het kind, waar wordt gemeld, door wie wordt gemeld, de urgentiegraad, de vorm en de ernst van de mishandeling, recidive, risico op potentiële slachtoffers, aantal betrokkenen,....

2. Binnen de hulpverleningssector

2.1. Perspectief slachtoffer

Als een slachtoffer zelf meldt, moet het kunnen kiezen tussen een buitengerechtelijke of gerechtelijke weg (verdachte/dader aangeven bij politie of parket). Deze mogelijkheid moet duidelijk zijn voor het slachtoffer; hij/zij moet daarover geïnformeerd worden bij de instantie waar hij/zij de melding doet.

2.2. Perspectief verdachte/dader

Als een dader zich aanmeldt bij een hulpverlener, vrijwillige hulp vraagt of aanvaardt en de veiligheid van de minderjarige niet in het gedrang komt, dan kan de dader de gelegenheid krijgen om verder hulp te krijgen buiten het gerechtelijk circuit. Dit sluit echter een eventuele afhandeling van het dossier via de gerechtelijke weg, na (toevallige) melding door om het even wie, niet per definitie uit. In de hypothese dat een dader zich bij een hulpverlener aanmeldt en de vrijwillige hulp niet aanvaardt, schijnmedewerking verleent en de veiligheid van het kind in het gedrang komt, dan kan **stap 2** hernomen worden, zoniet kan noodtoestand de hulpverlener spreekrecht verlenen. Er is noodtoestand wanneer er ernstige concurrentie ontstaat tussen hogere morele waarden³¹ en het beroepsgeheim, en wanneer de naleving van artikel 458 Sw. gevolgen zou sorteren die niet door de wetgever gewild zijn.

De dader kan zichzelf vanzelfsprekend ook persoonlijk aangeven bij politie of parket.

2.3. Perspectief hulpverlener

Als een melding van een situatie van kindermishandeling toekomt bij een hulpverlener zullen verschillende factoren bepalen wat het verder verloop van een dossier zal zijn. Hij kan:

- de melding zelf behandelen;
- de melding doorverwijzen binnen de hulpverlening;
- aan de procureur des Konings melden onder de voorwaarden van artikel 458bis van het Strafwetboek.

Rekening houdend met al die factoren is het moeilijk om een lineair traject uit te tekenen.

Primair is echter steeds de vraag naar de **veiligheid** van het **kind**.

Welke verdere stappen een hulpverlener zet, zal vervolgens bepaald worden door de contextfactoren, die verder vermeld staan onder **stap 4 – punt 1**:

3. Binnen de justitiële sector

De politie wordt door het artikel 29 van het wetboek van Strafvordering verplicht elk misdrijf waarvan zij kennis krijgen, en dus ook elke situatie van kindermishandeling, te melden aan de procureur des Konings. Dit impliceert een verdere afhandeling via gerechtelijke weg (wat buitengerechtelijke hulpverlening even wel niet uitsluit).

De parketmagistraat neemt kennis van het feit van de kindermishandeling door het proces-verbaal van de politie of door de persoon zelf, die aangifte wenst te doen of zich wenst aan te geven. Dit laatste kan ook het geval zijn voor de onderzoeksrechter. Meestal verneemt deze echter, net als de jeugdrechter, de situatie nadat hij/zij door het parket gevorderd wordt op grond van de initiële dossiergegevens waarover het beschikt.

Daarnaast kan een melding van kindermishandeling ook gebeuren door hulpverleners, in het kader en binnen de voorwaarden van artikel 458bis Sw. In dergelijk geval staat de wet toe dat de hulpverlener zijn beroepsgeheim schendt, om binnen bepaalde voorwaarden, te melden bij de procureur des Konings.

³¹. Die onmiddellijk en in de toekomst moeten gevrijwaard worden

Het slachtoffer kan daarenboven een klacht met burgerlijke partijstelling doen bij de onderzoeksrechter. Daardoor wordt de onderzoeksrechter gevat en wordt een gerechtelijk onderzoek gestart (zie verder, **stap 4**, punt **2.1.2**). Dit is evenwel niet mogelijk ten aanzien van een minderjarige verdachte.

Belangrijk is om op te merken dat de mogelijkheid om aangifte van een misdrijf te doen bij de justitiële overheden met de tijd uitdooft. De wet voorziet namelijk een verjaringstermijn (van al naargelang het gaat om een wanbedrijf, dan wel om een misdaad, vijf jaar of tien jaar), te rekenen vanaf de dag waarop het misdrijf werd gepleegd (art. 21 V.T. Sv.). Gelet op de specifieke situatie van minderjarigen die slachtoffer werden van seksuele misdrijven, werd hierop echter een uitzondering gecreëerd in art 21bis V.T. Sv. Ingeval van misdrijven bedoeld in art. 372 tot 377, 379, 380, 409, 433quinquies, §1, eerste lid, 1° van het strafwetboek³², begint de verjaringstermijn (ten aanzien van het slachtoffer) pas te lopen vanaf de dag dat het slachtoffer de leeftijd van 18 jaar bereikt. Deze regel geldt echter *enkel* voor situaties van seksueel misbruik, niet voor fysieke mishandeling.

---

32. In bijlage 1 bij dit protocol werd een lijst opgenomen van de relevante artikelen uit het strafwetboek.

Stap 4: Diagnose en onderzoek

1. Binnen de hulpverleningssector

1.1. Diagnose

Er zal in eerste instantie getracht worden om een duidelijk beeld te krijgen van de situatie, waarna een **diagnose** kan worden gesteld³³.

Primair is steeds de vraag naar de **veiligheid** van het kind.

Welke verdere stappen een hulpverlener zet, zal vervolgens bepaald worden door volgende contextfactoren:

- of het al dan niet gaat om intrafamiliale of *extrafamiliale* kindermishandeling, dan wel om een zorgwekkende opvoedingssituatie zonder dat er sprake is van kindermishandeling
- of het gaat om een minderjarige verdachte/dader of volwassen verdachte/dader;
- de eigen mogelijkheden/behoefte van de hulpverlener en de expertise voorhanden in de eigen voorziening (kwantitatief en kwalitatief);
- de aanwezigheid en inzetbaarheid van expertise van andere actoren (de mogelijkheden binnen het netwerk);
- de urgentiegraad van de situatie;

In het geval van een crisissituatie kan crisishulp ingezet worden en gecontinueerd worden als er sprake is van vrijwilligheid, als de veiligheid van de minderjarige en de veiligheid van de hulpverlener in geval van mobiele crisishulp gegarandeerd is.

Indien de veiligheid van het kind niet (langer) kan gegarandeerd worden en er voldaan is aan de voorwaarden van art 485bis van het Strafwetboek kan de hulpverlener het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings.

In een chronische POS³⁴-context zijn er verschillende mogelijkheden:

---

33. Het begrip **diagnostiek** dekt verschillende inhouden:

- 1) diagnostiek gericht op onderkenning van de feiten: er wordt een uitspraak gedaan over het feit of kindermishandeling plaatsvond (welke feiten, hoe gepleegd, door wie, frequentie, wanneer, ...)
- 2) diagnostiek van stoornissen (vb. posttraumatische stoornissen ten gevolge van mishandelingen)
- 3) behandelingsgerichte of indicerende diagnostiek: de mogelijkheden en beperkingen van de cliënt worden in kaart gebracht met het oog op een advies voor gepaste behandeling of hulpverlening.

Binnen de context van stap 4 ligt de nadruk vooral op onderkenning van de feiten. In de hulpverlening zal in stap 5 meer de nadruk liggen op de tweede en derde betekenis

34. POS = problematische opvoedingssituatie

-
- zelf aanklampende hulp verlenen;
- zich richten tot het CBJ dat de bevoegdheid heeft om kennis te nemen van problematische opvoedingssituaties;
- andere partners zoeken in het netwerk voor aanklampende hulpverlening.

Waakzaamheid blijft geboden: een chronische POS wankelt zeer snel in hoogdringendheid of crisis...

- het perspectief van het cliëntsysteem;

Indien geen vrijwillige hulpverlening (meer) mogelijk is, maar wel als noodzakelijk ervaren wordt door een hulpverlener, kan deze vooreerst opnieuw advies inwinnen (zie **stap 2** - punt 1);

Hij/zij kan zich ook richten tot het Comité Bijzondere Jeugdzorg (CBJ), want artikel 7 van het decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand sluiten hulpverleners niet uit als derden die een POS kunnen aanbrengen. Het CBJ kan dan zelf aanklampende hulpverlening organiseren en indien ook dit verder als onmogelijk wordt ervaren, een bemiddelingsverzoek indienen bij de Bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand (BC).

De BC vervult een scharnierfunctie aangezien zij kan beslissen of een zaak al dan niet wordt doorverwezen naar het parket.

Het CBJ is momenteel de instantie met het mandaat om te onderzoeken of een gerechtelijke tussenkomst nodig is in een niet-hoogdringende POS-situatie. Zij vormt samen met de BC de exclusieve 'toegangspoort' tot het gerecht bij niet-hoogdringende POS-situaties.

Bij het stellen van de diagnose is het mogelijk dat er wordt vastgesteld dat het gaat om een situatie van extrafamiliale kindermishandeling. In dat geval moet (in samenspraak met de betrokkenen) overwogen worden of en in welke mate de gerechtelijke autoriteiten dienen ingelicht te worden.

1.2. Informatie-uitwisseling en gegevensdoorstroming

Bij de bespreking, ondanks het feit dat het hier gaat om een casusbespreking tussen hulpverleners, zullen de regels van het gedeeld geheim moeten nageleefd worden.

De nota's die elke hulpverlener zal opstellen, het dossier dat hij/zij zal samenstellen vallen onder de regels van het beroepsgeheim en de regels betreffende het dossier.

Onderlinge gegevensuitwisseling moet in het kader van een noodzakelijke interdisciplinaire aanpak van kindermishandeling worden aanvaard, wil deze aanpak tegelijk efficiënt en in het hoger belang van het kindslachtoffer gebeuren.

De Vlaamse regelgeving geeft, voor wat de regelgeving betreft die onder toepassing van de IJH valt, aan onder welke voorwaarden dit kan³⁵.

---

35. Kaderdecreet betreffende de Integrale Jeugdhulp, Hoofdstuk X en Decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp, Hoofdstuk 5, afdeling 7. Deze regelgeving is enkel van toepassing voor die hulpverleners die onder het toepassingsgebied vallen van de Integrale Jeugdhulp. In de code van

Zo mogen persoonsgegevens, inclusief deze bedoeld in artikel 6 en 7 van de wet van 8 december 1992 betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, met het oog op de uitvoering van de bevoegdheden en taken geregeld bij of krachtens het Kaderdecreet IJH onder elkaar worden uitgewisseld, voor zover deze nuttig zijn voor de uitvoering van de opdracht.

De verwerking van de persoonsgegevens die de gezondheid betreffen en die in het dossier apart worden bijgehouden, gebeurt onder het toezicht van een beroepsbeoefenaar van de gezondheidszorg.

Op te merken is dat als de verplichtingen in verband met het opstellen, bewaren en gebruik van het dossier, die voortvloeien uit verschillende regelgeving, onderling tegenstrijdig zijn, deze die voor de minderjarige het gunstigste zijn, voorrang hebben.

Het is belangrijk dat de hulpverlener zijn nota's en het dossier zorgvuldig bijhoudt en dit niet alleen in het belang van de cliënt, maar ook in zijn eigen belang, in het geval hij ter verantwoording zou worden geroepen teneinde zich te kunnen verdedigen.

Er moet immers ook rekening worden gehouden met het feit dat een onderzoeksrechter kan overgaan tot een huiszoeking en een inbeslagname van bepaalde documenten van de hulpverlener indien hij dit nodig acht voor de uitoefening van zijn opdracht, met name 'het leiden van de zoektocht naar de waarheid'. Stukken die onder het beroepsgeheim vallen mogen in principe niet in beslag worden genomen, maar op dit principe bestaat een uitzondering: het verzamelen van bewijselementen die betrekking hebben op het misdrijf waarvan de hulpverlener zelf wordt verdacht³⁶. Voor wat betreft de huiszoeking, geldt in de regel dat de onderzoeksrechter deze meestal zelf uitvoert, indien mogelijk bijgestaan door een vertegenwoordiger van de **disciplinaire overheid van de hulpverlener**³⁷.

Ingeval er bijstand is door een vertegenwoordiger van de disciplinaire overheid, zal deze de stukken inkijken en aan de onderzoeksrechter meedelen welke stukken onder het beroepsgeheim vallen. Maar de onderzoeksrechter heeft het laatste woord, hij beslist of een stuk al dan niet onder het beroepsgeheim valt en aldus al dan niet in beslag kan worden genomen.

De hulpverlener moet er tenslotte voor waken geen stappen te zetten die de waarheidsvinding en het bewijs in rechte kunnen hypothekeren; hij is het de hulpvrager verschuldigd hem/haar geen bewijs - of verdedigingsmiddelen te ontnemen, mocht deze ooit verkiezen de gerechtelijke weg te volgen.

---

geneeskundige plichtenleer en in adviezen van de Nationale Raad heeft de Orde van geneesheren bijvoorbeeld eveneens bepalingen opgenomen waar, binnen strikte regels, gegevensuitwisseling mogelijk is.

36. Artikel 42, 1° en 2° Strafwetboek: de zaken die het voorwerp uitmaken van een misdrijf en zaken die gediend hebben of bestemd waren voor het plegen van een misdrijf; de zaken die uit een misdrijf voortkomen.

37. Dit is een aanbeveling voor de Vlaamse Gemeenschap.

2. Binnen de justitiële sector

2.1. Vaststellingen

De klachten of aangiften die bij de politieambtenaar worden ingediend, evenals de inlichtingen die worden verkregen en de vaststellingen die worden gedaan, worden opgenomen in processen-verbaal die aan de bevoegde gerechtelijke overheden worden toegezonden³⁸.

Bij aanvang van elk onderzoek staat de veiligheid van het minderjarig slachtoffer centraal. Er wordt een afzonderlijk proces-verbaal opgesteld en overgemaakt aan de afdeling jeugd van het parket van de procureur des Konings, met het oog op het openen van een POS-dossier en op het eventueel nemen van (hoogdringende) beschermende maatregelen. De parketcriminologen "jeugd en gezin" zullen de procureur des Konings hierbij van nuttig advies kunnen dienen.

Ten aanzien van de verdachte, kan een **opsporingsonderzoek**, onder leiding van de procureur des Konings, dan wel een **gerechtelijk onderzoek**, onder leiding van de onderzoeksrechter worden gestart.

Voor de waarheidsvinding en het bewijs is er nood aan een goede opbouw van het dossier. Er moet gezocht worden naar bewijsmateriaal dat het verhaal van het kindslachtoffer staft (materiële aanwijzingen, medische aanwijzingen, verklaringen van getuigen, enz...).

De procureur des Konings of de onderzoeksrechter waken over het goede verloop van het onderzoek en putten maximaal hun capaciteit aan middelen uit om tot de waarheidsvinding te komen.

Naar gelang van de situatie richten zij aan de politiediensten de vraag om bijkomende onderzoeken (sporenonderzoek, audiovisueel verhoor van de minderjarige) uit te voeren, kan een wetsdokter aangesteld worden om een onderzoek aan het lichaam te doen (bij slachtoffer en / of verdachte), kan een psycholoog of een kinderpsychiater aangesteld worden om een expertise bij het kind te verrichten, kan een psycholoog of psychiater aangesteld worden om een expertise bij de verdachte uit te voeren, enz....

Er bestaan ook twee instrumenten waarvan het gebruik zeker in zaken van kindermishandeling aangewezen is:

a) De Seksuele Agressie Set (S.A.S.)³⁹

De Seksuele Agressie Set beoogt:

- de vaststellingen betreffende verkrachting of aanranding van de eerbaarheid te uniformeren;

---

38. Artikel 40 van de Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt.

39. Ministeriële Richtlijn van 15 september 2005 betreffende de Seksuele Agressie Set ten behoeve van de parketmagistraten en de politiediensten en ter informatie van de onderzoeksrechters, Omzendbrief nr. COL 10/2005 van het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep.

- te verzekeren dat bewijsmateriaal over schuld of onschuld van een verdachte wordt verzameld, dankzij de vaststelling van de genetische afdruk van de dader, vanuit een DNA-analyse van de monsternames;
- aandacht en bijstand aan het slachtoffer en zijn verwanten te verlenen teneinde de psychologische verwarring te beperken en secundaire victimisering te vermijden.

Wanneer het slachtoffer minderjarig is, kunnen⁴⁰ de onderzoeksrechter ofwel de procureur des Konings (maar slechts in geval van een op heterdaad ontdekt of als zodanig beschouwd misdrijf⁴¹) het gebruik van de set vorderen. De afnemingen worden gedaan door de gevorderde arts. In de COL 5/99 wordt gesteld dat wenselijk is de S.A.S. bij voorrang te laten gebruiken door wetsdokters die het gewoon zijn met dat "werkinstrument" om te gaan en het vereiste belang te hechten aan het slachtoffer en aan zijn verhaal. De procureur des Konings kan ook samenwerkingsakkoorden afsluiten met de ziekenhuizen om hen te machtigen de SAS te gebruiken. Dit wordt sterk aanbevolen in geval van minderjarige slachtoffers, omdat het de mogelijkheid biedt te werken met gespecialiseerde teams⁴².

Het gebruik van de Seksuele Agressie Set is nuttig indien de dader elementen heeft nagelaten die als aanwijzing kunnen dienen (haren, vezels, biologische vlekken). Bij verkrachting is het gebruik zeker aanbevolen binnen een termijn die korter of gelijk is aan 24 uren sinds de feiten en tevens na 24 uren als er verdachte biologische vlekken vastgesteld worden.

b) Het audiovisueel verhoor van minderjarigen⁴³

De audiovisuele opname van het verhoor van minderjarigen beoogt:

- de woorden van de minderjarige op een zo precies, getrouw en respectvol mogelijke manier weer te geven;
- het trauma van veelvuldige verhoren te voorkomen;
- de mogelijkheid te scheppen om de woorden en het gedrag van de minderjarige te analyseren;
- het verlies aan herinneringen te beletten;
- de confrontatie tussen de minderjarige en de verdachte onder meer op de zitting te vermijden.

Een audiovisueel verhoor kan worden bevolen door de procureur des Konings of de onderzoeksrechter wanneer een minderjarige slachtoffer of getuige is geweest van de misdrijven die vermeld zijn in artikel 91 bis van het Wetboek van Strafvordering⁴⁴ :

- gijzeling
- aanranding van de eerbaarheid en verkrachting
- ontucht en souteneurschap
- schending van de openbare zeden en kinderpornografie
- opzettelijk toebrengen van lichamelijke letsels

40. Artikel 90 bis Wetboek van Strafvordering.

41. Artikel 41 Wetboek van Strafvordering.

42. Ministeriële richtlijn van 15 december 1998 inzake het gebruik van de Seksuele Agressie Set ten behoeve van de parketmagistraten en politiediensten (en ter informatie van de onderzoeksrechters).

43. Ministeriële omzendbrief van 16 juli 2001 over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven; deze bevat de praktische modaliteiten zoals: toepassingsgebied, bevoegdheden van de tussenkomende personen, eerste opvang van de minderjarige, de vergezellende persoon en / of de persoon die aangifte doet, verloop van het verhoor, juridisch statuut, gebruik van videocassettes en audiocassettes,...

44. Artikel 92 §1 Wetboek van Strafvordering.

- verminking van vrouwelijke genitaliën
- verzuim hulp te verlenen
- verlaten of in behoeftige toestand achterlaten van kinderen en onbekwamen
- onthouden van voedsel of verzorging aan minderjarigen of onbekwamen
- ontvoering van minderjarigen.

Deze opsomming van misdrijven is evenwel niet limitatief. Een audiovisuele opname van het verhoor kan eveneens worden bevolen in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die worden beoordeeld door de magistraat.

Bij de beslissing om tot audiovisuele opname van het verhoor over te gaan wordt onder meer rekening gehouden met de persoonlijkheid van de minderjarige, zijn ontwikkelingsgraad, zijn psychologisch evenwicht, zijn leeftijd en de omstandigheden waarin de eventuele onthullingen zijn gebeurd.

Het opgenomen verhoor van de minderjarige wordt, afhankelijk van het stadium waarin de procedure zich bevindt, verricht door een magistraat van het openbaar ministerie, door de onderzoeksrechter of door een politieambtenaar die bij name door een van hen aangewezen wordt⁴⁵. Om de magistraat toe te laten de noodzakelijke objectiviteit te bewaren bij de beoordeling van de gevolgen die moeten gehecht worden aan het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, verdient het echter aanbeveling het verhoor te laten verrichten door een politieambtenaar.

Dergelijke verhoren worden enkel uitgevoerd door politieambtenaren die hiertoe geselecteerd zijn en een functionele opleiding in het verhoor van minderjarigen gevolgd hebben.

Het verhoor van de minderjarige wordt in zijn belang in de beste omstandigheden van tijd en plaats georganiseerd, in samenspraak met de magistraat die titularis is van het strafdossier.

De minderjarige heeft het recht om zich bij het verhoor te laten vergezellen door een meerderjarige vertrouwenspersoon van zijn keuze. Bij gemotiveerde beslissing kan de procureur des Konings of de onderzoeksrechter deze vertrouwenspersoon tijdens het verhoor uitsluiten, wanneer diens aanwezigheid de belangen van de minderjarige kan schaden, het verloop van het verhoor kan verstoren of de waarheidsvinding kan hinderen⁴⁶.

Vanaf de leeftijd van 12 jaar dient de minderjarige zelf toestemming te verlenen voor de audiovisuele opname van zijn/haar verhoor. Beneden de leeftijd van 12 jaar is het voldoende de minderjarige hierover in te lichten⁴⁷. De toestemming van de ouders voor de audiovisuele opname van het verhoor van hun minderjarig kind is daarentegen niet vereist.

De audiovisuele opname van het verhoor van minderjarigen vraagt overleg en een goede samenwerking tussen de betrokken personen (magistraten, politieambtenaren, hulpverleningsdiensten⁴⁸). De procureur des Konings zorgt ervoor dat overleg tussen deze

---

45. Artikel 93 Wetboek van Strafvordering.

46. Artikel 91 bis Wetboek van Strafvordering.

47. Artikel 92 Wetboek van Strafvordering.

48. Zo worden eerder tussengekomen hulpverlenende instanties of personen verzocht alle nuttige inlichtingen te verschaffen, die nuttig zijn voor een goede opvang en een goed verhoor van de minderjarige, al blijven ze vanzelfsprekend gerechtigd dit op grond van hun beroepsgeheim te weigeren (Ministeriële omzendbrief van 16 juli 2001 over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven, 3.4.).

betrokkenen mogelijk is, onder meer binnen de bestaande overlegorganen van zijn gerechtelijk arrondissement, en dat contacten tussen hen worden aangemoedigd⁴⁹.

Gezien enige afstemming tussen de betrokken kernactoren noodzakelijk is, vermelden wij kort de basisprincipes van een audiovisueel verhoor van een minderjarige:

Stapsgewijs : de verhoorstructuur bestaat uit twaalf stappen, die gegroepeerd worden in vier fasen volgens de chronologie van een "ideaal verhoor" (introdunctie, vrij verhaal, vraagstellingen en beëindigen verhoor).

De fase van het vrij verhaal levert de meest betrouwbare en accurate informatie op en is bijgevolg de meest cruciale fase van het verhoor.

Niet-suggestief : betekent dat de antwoorden van de minderjarige niet in een bepaalde richting mogen worden gestuurd.

Het verhoor is immers gericht op waarheidsvinding en niet op de bevestiging van één of meerdere hypothesen.

Respectvol : betekent de wensen en het ritme van het kind respecteren, wat impliceert dat er geen druk mag worden uitgeoefend op het kind⁵⁰.

Deze basisprincipes zijn zeer belangrijk in functie van de bewijsvoering, en deze bewijsvoering mag niet in het gedrang komen door eerdere audiovisuele verhoren die binnen de hulpverlening - hoe goedbedoeld ook – tot bijvoorbeeld medische of andere diagnostische beeldvorming zouden hebben gediend. De hulpverlening moet er zich van bewust zijn dat correcte bewijsgaring, minstens evenzeer als haar tussenkomst, de belangen van zowel slachtoffer, dader als maatschappij dient.

2.1.1. Het opsporingsonderzoek

De verantwoordelijkheid voor het opsporingsonderzoek berust bij de procureur des Konings. Hij beschikt over een algemene opsporingsplicht en een algemeen opsporingsrecht. Dit wil zeggen dat de procureur oordeelt over de opportuniteit van de vervolging, wat met zich meebrengt dat hij de opportuniteit van het onderzoek beoordeelt. In het kader van het opsporingsonderzoek beschikt de procureur des Konings, -wanneer hij besluit niet tot zonder gevolg te klasseren (seponeren) bij bvb. gebrek aan afdoende bewijzen -, over verschillende mogelijkheden om de zaak te behandelen.

Ten aanzien van het slachtoffer:

- ten aanzien van het kind in een problematische opvoedingssituatie kan de procureur des Konings de jeugdrechter verzoeken over te gaan tot de "navorsingen" voorzien in artikel 50 van de jeugdwet van 8 april 1965; hij kan ook de diagnose en het onderzoek overlaten aan het CBJ of de BC (zie verder **stap 5, - titel 2. justitiële sector onder perspectief slachtoffer**)

---

49. Geciteerde Ministeriële omzendbrief van 16 juli 2001, 2.1.2.

50. Federale Politie, Algemene Directie van de gerechtelijke politie, Directie van het beheer, het beleid en de ontwikkeling", Dienst Gedragwetenschappen, "Audiovisueel verhoor van minderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven", Document bestemd voor de verhoorders, januari 2003.

Ten aanzien van de meerderjarige verdachte, heeft de procureur des Konings de mogelijkheid:

- de zogenaamde procedure bemiddeling in strafzaken zoals bedoeld in artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering aan te wenden⁵¹. De partijen kunnen een akkoord bereiken over de schadevergoeding en wanneer de verdachte zich voor het misdrijf op een ziekteverschijnsel of op een drank – of drugverslaving beroept, kan de procureur des Konings hem voorstellen een geneeskundige behandeling of iedere andere passende therapie te volgen en hem verzoeken op geregelde tijdstippen het bewijs hiervan te leveren en dit, gedurende een termijn, die zes maanden niet mag overschrijden. Ingeval alle voorwaarden worden nageleefd, vervalt de strafvordering.
- een opsporingsonderzoek aan te vatten.
- de onderzoeksrechter te verzoeken een onderzoekshandeling te stellen waarvoor enkel de onderzoeksrechter bevoegd is via de zogenaamde mini-instructie zoals beschreven in artikel 28septies Wetboek van Strafvordering⁵². De onderzoeksrechter zendt het dossier terug naar de procureur des Konings die dan instaat voor de verderzetting van het opsporingsonderzoek. De onderzoeksrechter echter kan ook beslissen om het gehele onderzoek zelf verder te zetten (zie hierna onder “gerechtelijk onderzoek”).
- een gerechtelijk onderzoek te vorderen, waardoor een onderzoeksrechter wordt gevat. Deze overschakeling van een opsporingsonderzoek naar een gerechtelijk onderzoek kan eigenlijk op elk moment gebeuren, maar zal in de praktijk vaak geschieden wanneer bepaalde dwangmaatregelen aangewezen zijn (zie **stap 4**, punt **2.1.2.** over het gerechtelijk onderzoek).
- De verdachte te dagvaarden voor het vonnisgerecht.

Ten aanzien van de minderjarige verdachte, kan de procureur des Konings:

- de vermoedelijke pleger een waarschuwingsbrief sturen, waarin hij vermeldt dat hij kennis heeft genomen van de feiten, dat hij van oordeel is dat deze feiten ten laste van de minderjarige vaststaan en dat hij beslist het dossier te seponeren (art. 45ter Jeugdwet);
- een voorstel tot bemiddeling doen aan zowel de minderjarige verdachte als het slachtoffer (art. 45 quater jeugdwet).
- de jeugdrechter verzoeken over te gaan tot de “navorsingen” voorzien in artikel 50 van de jeugdwet van 8 april 1965; hij kan ook de diagnose en het onderzoek

---

51. Wet van 22 juni 2005 tot invoeging van bepalingen inzake bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering. Deze wet voegt in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering een artikel 3ter dat het volgende stelt: “Aan de personen die een direct belang hebben in het kader van een gerechtelijke procedure wordt de mogelijkheid geboden om beroep te doen op bemiddeling, overeenkomstig de desbetreffende wettelijke bepalingen. Bemiddeling is een proces dat aan personen in conflict toelaat om, als zij er vrijwillig mee instemmen, actief en in alle vertrouwelijkheid deel te nemen aan het oplossen van moeilijkheden die voortvloeien uit een misdrijf, met de hulp van een neutrale derde en gegrond op een bepaalde methodologie. Ze heeft tot doel de communicatie te vergemakkelijken en partijen te helpen zelf te komen tot een akkoord inzake de nadere regels en voorwaarden die tot pacificatie en herstel kunnen leiden.” Deze vorm van bemiddeling wordt opgestart op initiatief van één van de partijen zelf en loopt volledig parallel en onafhankelijk van het gerechtelijke luik.

52. Door de mini-instructie kan de procureur des Konings bepaalde dwangmaatregelen van de onderzoeksrechter vorderen zonder er daardoor de facto een gerechtelijk onderzoek komt.

overlaten aan het CBJ of de BC (zie verder **stap 5, - titel 2. justitiële sector onder perspectief slachtoffer**).

2.1.2. Het gerechtelijk onderzoek

Het gerechtelijk onderzoek wordt gevoerd onder de leiding en het gezag van de onderzoeksrechter.

Om herhaling te vermijden kan hier verwezen worden naar **D. Het stappenplan, 2. Organisatorisch kader van de bevoegde diensten en instanties, punt 2.4.2. "optreden van de onderzoeksrechter"**.

Het Wetboek van Strafvordering voorziet geen systematische opsomming van de specifieke bevoegdheden van de onderzoeksrechter. Rekening houdend met hetgeen wordt gesteld in de artikelen 55 en 56, §1, van het Wetboek van Strafvordering zou men kunnen zeggen dat de onderzoeksrechter alle onderzoeksverrichtingen mag doen die nuttig zijn voor het vinden van de waarheid, op voorwaarde dat ze niet door de wet verboden zijn en verenigbaar met de waardigheid van zijn ambt. De onderzoeksrechter verricht deze onderzoekshandelingen ambtshalve of op vordering van de procureur des Konings. Maar ook een in verdenkinggestelde of de burgerlijke partij hebben het recht om aan de onderzoeksrechter te vragen bepaalde onderzoeken te verrichten.

Na afloop van het gerechtelijk onderzoek, wordt de zaak voor de raadkamer gebracht, die moet oordelen of er voldoende aanwijzingen van schuld zijn opdat de zaak voor het vonnisgerecht kan worden gebracht. Ingeval er een voorlopige hechtenis of een vrijheid onder voorwaarden is, kan de raadkamer onder een aantal voorwaarden beslissen deze te handhaven. Net als de vonnisgerichten (zie verder) kan de raadkamer beslissen tot een opschorting van de uitspraak van veroordeling. Dit is mogelijk wanneer zij van oordeel is dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen.

Er wordt hier even verder ingegaan op het afleveren van het bevel tot aanhouding. Overeenkomstig artikel 16, §1, van de wet betreffende de voorlopige hechtenis⁵³, kan de onderzoeksrechter hiertoe alleen overgaan indien er ernstige schuldaanwijzingen zijn, de aanhouding volstrekt noodzakelijk is voor de openbare veiligheid en het feit voor de verdachte een correctionele hoofdgevangenisstraf van een jaar of een zwaardere straf tot gevolg kan hebben. De onderzoeksrechter kan echter ook beslissen om een persoon die zich in voorlopige hechtenis bevindt, vrij te laten onder voorwaarden⁵⁴. In het kader van deze vrijheid onder voorwaarden kan de onderzoeksrechter bijvoorbeeld als voorwaarde opleggen een begeleiding of een behandeling te volgen bij een bevoegde dienst of persoon⁵⁵.

Deze dienst of persoon moet binnen de maand na de invrijheidstelling of telkens hij het nuttig acht of de onderzoeksrechter erom verzoekt en minstens om de twee maanden verslag uitbrengen aan de onderzoeksrechter over het verloop van de begeleiding of behandeling. Dit verslag moet de volgende punten omvatten: de daadwerkelijke aanwezigheden van de betrokkene op de voorgestelde raadplegingen, de ongewettigde afwezigheden, het eenzijdig

---

53. Wet van 20 juli 1990, BS 14 augustus 1990.

54. Artikelen 35 tot en met 38 van de wet van 20 juni 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.

55. Hierbij is het van belang te verwijzen naar het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik, van 8 oktober 1998, het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inzake begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik, van 13 april 1999, en de besprekingen van de wet op de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen van 28 november 2000.

stopzetten van de begeleiding of behandeling door de betrokkene, de moeilijkheden die bij de uitvoering ervan zijn gerezen en de situaties die een ernstig risico inhouden voor derden.

2.2. Informatie-uitwisseling en gegevensdoorstroming

Wat de informatiedoorstroming betreft, moet worden verwezen naar:

2.2.1. Het geheim karakter van het opsporings – en het gerechtelijk onderzoek⁵⁶

Het geheim karakter van het opsporings - en het gerechtelijk onderzoek is tweevoudig:

- Het houdt in dat gegevens over de inhoud van het onderzoek enkel onder de door de wet bepaalde voorwaarden aan de verdachte, aan de burgerlijke partij of aan de raadslieden kunnen worden meegedeeld;
- Het houdt ook in dat eenieder die beroepshalve zijn medewerking verleent aan het onderzoek tot geheimhouding is verplicht.

Alle personen die uit hoofde van hun beroep kennis kunnen krijgen van gegevens uit het opsporings- of gerechtelijk onderzoek vallen dus onder de toepassing ervan, het gaat bijvoorbeeld om magistraten, parketcriminologen "jeugd en gezin", politieambtenaren, deskundigen, gerechtsdeurwaarders, griffiers, justitieassistenten, maatschappelijke diensten en vertalers. Voor wat betreft de bestraffing van de schending van het geheim van het onderzoek wordt verwezen naar artikel 458 Sw⁵⁷.

Het is belangrijk op te merken dat de verdachte en de burgerlijke partij niet uit hoofde van hun beroep kennis hebben van het dossier en zij bijgevolg dus niet gebonden zijn door de wettelijke bepalingen inzake het geheim van het onderzoek. Met andere woorden, in principe zijn de partijen zelf vrij om gegevens van het onderzoek, die ze bijvoorbeeld hebben vernomen via hun verhoor of een inzage aan het dossier, mee te delen aan derden.

Voor wat betreft het gerechtelijk onderzoek, voorziet de wet echter een beperking op dit principe. De verdachte en de burgerlijke partij kunnen de inlichtingen die zij hebben verkregen door een inzage in het dossier enkel gebruiken in het belang van hun verdediging en op voorwaarde dat het vermoeden van onschuld in acht wordt genomen, evenals de rechten van verdediging van derden en het privé-leven en de waardigheid van de persoon⁵⁸. Als stok achter de deur, heeft de wetgever hier ook in een sanctie voorzien om elk gebruik van dergelijke gegevens dat tot doel en tot gevolg heeft het verloop van het gerechtelijk

---

56. Artikel 28quinquies, §1, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering voor het opsporingsonderzoek en het artikel 57, §1, van het Wetboek van Strafvordering voor het gerechtelijk onderzoek.

57. Ter informatie wordt ook verwezen naar artikel 35 van de Wet op het politieambt dat bepaald dat ambtenaren van bestuurlijke of gerechtelijke politie gevangenen of aangehouden personen niet buiten noodzaak aan de publieke nieuwsgierigheid mogen blootstellen. Zij mogen deze personen zonder hun instemming niet onderwerpen of laten onderwerpen aan vragen van journalisten of derden die vreemd zijn aan de zaak, noch van hen beeldopnamen maken of laten maken behalve die welke bestemd zijn voor hun identificatie of voor andere door de bevoegde gerechtelijke instantie vastgestelde doeleinden. Behalve om hun verwanten te verwittigen, mogen zij ook de identiteit van de betrokken personen niet bekend maken zonder daartoe de instemming van de bevoegde gerechtelijke instantie te hebben gekregen.

58. Artikel 61ter Wetboek van Strafvordering.

onderzoek te hinderen, inbreuk te maken op het privé-leven, de fysieke of morele integriteit of de goederen van personen die in het dossier worden genoemd, te kunnen bestraffen⁵⁹.

2.2.2. De beperkte doorstroming van gegevens over het kindslachtoffer

Stukken van het gerechtelijk jeugdbeschermingsdossier die betrekking hebben op de persoonlijkheid van de minderjarige en op het milieu waarin het leeft mogen noch aan het kind (wel aan de advocaat), noch aan derden (wel aan de ouders, partijen in het geding) worden meegedeeld⁶⁰.

Verslagen van maatschappelijke assistenten en deskundigen, die in opdracht en met een bepaald doel werden opgesteld, mogen ook niet zomaar aangewend worden in procedures die met een ander doel worden gevoerd. Zo wordt bvb. uitgesloten dat gegevens over de persoonlijkheid en het milieu van een minderjarige, verzameld door consultants van de Vlaamse gemeenschap bij de jeugdrechtbank, teneinde de jeugdrechtbank toe te laten gepaste maatregelen te nemen zouden worden aangewend in een strafrechtelijk procedure tegen iemand in die gegevens vermeld⁶¹.

De processen-verbaal van het opsporingsonderzoek echter zullen aan de hulpverleners van de jeugdbijstand worden overgemaakt in de mate waarin zij hen dienstig kunnen zijn bij het vervullen van hun maatschappelijke opdracht. De beoordeling van de mate waarin deze processen-verbaal nuttig kunnen zijn, ligt bij de procureur des Konings.

De processen-verbaal van het gerechtelijk onderzoek kunnen pas na uitdrukkelijke toestemming van de onderzoeksrechter aan de hulpverleners van de jeugdbijstand worden overgemaakt. Ook hier zal de procureur des Konings oordelen over de vraag of deze dienstig kunnen zijn voor de hulpverleners.

---

59. Artikel 460 ter Strafwetboek dat voorziet in een gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar of een geldboete van 26 euro tot 500 euro.

60. Artikel 55 van de Wet betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade van 8 april 1965, zoals gewijzigd door de wetten van 15 mei en 13 juni 2006.

61. Vgl. Cass. 19 oktober 2005, Pas. 1992, I, 1402 en art. 66 lid 2 van de Code van geneeskundige plichtenleer.

Stap 5: Zorgplan en opvolging / Vervolging en strafuitvoering

1. Binnen de hulpverleningssector

1.1. Perspectief slachtoffer

Na het stellen van de diagnose wordt, in samenwerking met de ouders van het kind-slachtoffer, een aangepaste behandeling gestart. Deze fase kan op verschillende wijzen verlopen:

- a) Zolang de **vrijwillige hulpverlening** mogelijk blijft en de veiligheid van het kind niet in het gedrang komt, blijft het kind behouden binnen de vrijwillige hulpverlening.
  - Ook bij intrafamiliale kindermishandeling blijft de hulpverlening in eerste instantie en zolang als mogelijk toegespitst op het behoud van het gezin (kind en dader) binnen de hulpverleningssector.
  - De hulpverlener kan eventueel zelf aanklappende hulpverlening opstarten.
  - De hulpverlener zal indien nodig binnen het eigen netwerk een partner zoeken met het oog op meer aanklappende hulpverlening

- b) Indien vrijwillige hulpverlening ondanks verre gaande aanklappendheid niet langer mogelijk lijkt of blijkt, kunnen verschillende opties ter overweging besproken worden. Hierbij dient opgemerkt worden dat de ontwikkelingen binnen Integrale Jeugdhulp inzake onderzoek & opvolging maatschappelijke noodzaak hier mogelijk in aangepaste procedures kunnen voorzien.
  - De situatie wordt een problematische opvoedingssituatie waardoor het CBJ kan ingeschakeld worden om vrijwillige hulpverlening op gang te brengen. Indien dit niet (langer) mogelijk is, doch volgens het Comité noodzakelijk is, kan de BC ingeschakeld worden.
De BC bemiddelt wanneer de hulpverlening in de vrijwilligheid vast loopt:
    - lukt dit: behoud binnen de vrijwillige hulpverlening;
    - lukt dit niet:
      - het dossier wordt overgemaakt aan het parket of
      - er wordt geen verder gevolg aan gegeven.

- Het slachtoffer geeft de dader aan bij politie of parket. Het slachtoffer kan dit uit eigen beweging doen of in zijn keuze gesteund worden door de hulpverleners.
- Indien voldaan is aan de voorwaarden van art. 458bis Strafwetboek kan de betrokken hulpverlener een situatie van kindermishandeling melden bij de procureur des Konings.

Voor wat betreft de informatie-uitwisseling en gegevensdoorstroming, zie **stap 4 punt 1.2.**

1.2. Perspectief dader:

De dader kan zelf vrijwillige hulpverlening gevraagd of aanvaard hebben. Zolang dit mogelijk blijft, zolang hij het probleem erkent, zolang hij met de hulp instemt en zolang de veiligheid van het kind niet in het gedrang komt, wordt bij voorkeur met een gezinsgerichte begeleiding begonnen en blijft de dader binnen de vrijwillige hulpverlening.

Indien vrijwillige hulpverlening niet langer mogelijk blijkt, zijn er verschillende mogelijkheden:

- Het slachtoffer (of derde) doet aangifte of legt klacht neer bij politie of parket. Men kan dit uit eigen beweging doen of in zijn keuze gesteund worden door de hulpverleners.
- De dader geeft zichzelf aan bij politie of parket. De dader kan dit uit eigen beweging doen of in zijn keuze gesteund worden door de hulpverleners.
- De hulpverleners kunnen, indien voldaan is aan de voorwaarden van artikel 458bis van het Strafwetboek, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings. Dit is enkel mogelijk indien zij het slachtoffer zelf hebben onderzocht of door hen in vertrouwen werden genomen.
- Het gaat om *extrafamiliale kindermishandeling* of om *intrafamiliale kindermishandeling* waarbij de hulpverlener enkel de dader in behandeling heeft en de hulpverlener sterke aanwijzingen heeft dat de dader niet gestopt is met de mishandeling, schijnmedewerking verleent of opnieuw daden zou stellen waardoor de veiligheid van het kind in het gedrang komt. De hulpverlener zal moeten overwegen of hij zich alsdan in een situatie bevindt van artikel 458bis Sw⁶² dan wel of hij zich kan beroepen op een noodsituatie om zijn beroepsgeheim te overtreden.

Er is noodtoestand wanneer er ernstige concurrentie ontstaat tussen hogere morele waarden⁶³ en het beroepsgeheim, en wanneer de naleving van artikel 458 Sw gevolgen zou sorteren die niet door de wetgever zijn gewild.

---

62. Kan pas wanneer de hulpverlener door het slachtoffer in vertrouwen werd genomen en hijzelf noch met de hulp van anderen de integriteit van de betrokkene kan beschermen

63. Die onmiddellijk en in de toekomst moeten gevrijwaard worden

1.3. Perspectief derde:

Er moet rekening gehouden worden met het feit dat om het even wie, ongeacht het verloop van het dossier binnen de hulpverleningssector, steeds een aangifte kan doen bij politie of parket.

Een melding die de vrijwillige hulpverlening kan doorkruisen.

2. Binnen de justitiële sector

Via een PV van de politiediensten of door iemand die rechtstreeks klacht indient of zich zelf aangeeft bij het parket, zal de parketmagistraat (van de sectie gemeen recht en/of van de sectie jeugd en gezin) kennis nemen van een feit van kindermishandeling.

Na de stap 4, deze van het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek, wordt in deze stap 5 stilgestaan bij de vervolging van de meerderjarige verdachte of dader, zijn/haar veroordeling en de strafuitvoering evenals bij de maatregelen die in het kader van de jeugdbescherming kunnen genomen worden ten opzichte van de minderjarige dader of het minderjarig slachtoffer.

2.1. Perspectief meerderjarige dader:

2.1.1. Hulpverlening vóór definitieve rechterlijke beslissing.

Reeds vóór er een definitieve rechterlijke beslissing is, kan de verdachte of dader door de gerechtelijke instanties naar de hulpverlening verwezen worden:

- De betrokkene kan in het kader van de procedure van artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering (de zogenaamde procedure van "strafbemiddeling", met een mogelijks verval van de strafvordering na het vervullen van voorwaarden) door de Procureur des Konings verzocht worden een behandeling te volgen;
- De betrokkene kan, in het kader van een voorlopige hechtenis, onder voorwaarden in vrijheid worden gesteld door de onderzoeksrechter met bijvoorbeeld als voorwaarde het volgen van een begeleiding of een behandeling.

2.1.2. Hulpverlening na definitieve rechterlijke beslissing.

De vonnisgerechten kunnen het volgende uitspreken⁶⁴:

- een effectieve gevangenisstraf;
- een opschorting van de uitspraak van de veroordeling;
- een uitstel van de tenuitvoerlegging van de straf;
- een opschorting van de uitspraak van de veroordeling met probatievoorwaarden;

---

64. Opgelet: de onderzoeksgerechten kunnen in twee gevallen optreden als vonnisgerecht: zij kunnen met name een beslissing tot internering nemen evenals een beslissing tot opschorting van de uitspraak van de veroordeling (met of zonder probatievoorwaarden).

- een uitstel van de tenuitvoerlegging van de straf met daaraan probatievoorwaarden gekoppeld;
- een gedeelte van de gevangenisstraf effectief en een gedeelte met uitstel, al dan niet met probatievoorwaarden daaraan gekoppeld;
- een terbeschikkingstelling van de Regering/Strafuitvoeringsrechtbank⁶⁵;
- een internering.

Een aantal van deze mogelijkheden worden hieronder verder uiteengezet. Enkele begrippen moeten hierbij nog even kort worden toegelicht.

- *Opschorting van de uitspraak van veroordeling*: beslissing van de rechter om de uitspraak over de straf op te schorten gedurende een bepaalde proeftijd. Er zal geen straf worden uitgesproken indien de beslissing tijdens de proeftijd niet wordt herroepen. Er is wel een uitspraak over de schuldvraag. Aan de proeftijd kunnen ook voorwaarden worden gekoppeld (probatie-opschorting).
- *Uitstel van de tenuitvoerlegging van de straf*: beslissing van de rechter om een alle of enkele van de door hem uitgesproken straffen niet meteen ten uitvoer te leggen maar daarvoor een bepaalde proeftijd op te leggen. De straf zal niet worden uitgevoerd als de beslissing niet tijdens de proeftijd wordt herroepen. Aan de proeftijd kunnen ook voorwaarden gekoppeld worden die de veroordeelde moet naleven (probatie-uitstel)
- *Probatievoorwaarden*: de voorwaarden die de rechter kan koppelen aan de opschorting of het uitstel. Voor de opvolging van en het toezicht op deze maatregelen wordt een beroep gedaan op een justitieassistent. (zie verder, punt C)

A. Veroordeling tot effectieve gevangenisstraf

Ingeval er een effectieve gevangenisstraf is uitgesproken, kunnen er tijdens de strafuitvoering een aantal strafuitvoeringsmodaliteiten worden bepaald. Op 1 februari 2007 zijn hierin een aantal belangrijke wijzigingen in voege getreden.

De wet betreffende de externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf voorziet dat voortaan de strafuitvoeringsrechtbanken bevoegd zijn voor alle straffen waarvan het uitvoerbaar gedeelte meer dan drie jaar bedraagt en dat de strafuitvoeringsrechter bevoegd is voor alle straffen waarvan het uitvoerbaar gedeelte drie jaar of minder bedraagt. In een eerste fase echter zijn enkel de bevoegdheden voor de strafuitvoeringsrechtbank in werking getreden⁶⁶. Dit houdt in dat momenteel de nieuwe regeling enkel geldt voor de straffen waarvan het uitvoerbaar gedeelte meer dan drie jaar bedraagt.

Voor wat betreft de straffen waarvan het uitvoerbaar gedeelte meer dan drie jaar bedraagt, is de strafuitvoeringsrechtbank bevoegd voor de toekenning van een beperkte detentie, een

---

65. De bepalingen aangaande de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank zijn momenteel nog niet in werking getreden. Ingevolge artikel 13 van de wet van 26 april 2007 betreffende de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank (B.S. 13 juli 2007) treden de bepalingen aangaande de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank in werking op de door de Koning te bepalen datum en uiterlijk op de eerste dag van de vierenvijftigste maand na die waarin deze wet is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad, zijnde 1 januari 2012. De initieel voorziene inwerkingtreding (24 maanden na de inwerkingtreding) werd gewijzigd door de wet van 24 juli 2008 houdende diverse bepalingen (B.S. 7 augustus 2008).

66. Koninklijk besluit van 22 januari 2007 tot uitvoering van bepaalde artikelen van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten (B.S. 26 januari 2007).

elektronisch toezicht, de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering.

- *bepaalde detentie*: een wijze van uitvoering van de vrijheidsstraf die de veroordeelde toelaat om op regelmatige wijze, de strafinrichting te verlaten voor een bepaalde duur van maximum twaalf uur per dag.
- *elektronisch toezicht*: een wijze van uitvoering van de vrijheidsstraf waardoor de veroordeelde het geheel of een gedeelte van zijn vrijheidsstraf buiten de gevangenis ondergaat volgens een bepaald uitvoeringsplan, waarvan de naleving onder meer door elektronische middelen wordt gecontroleerd.
- *voorwaardelijke invrijheidstelling*: modaliteit van tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf waarbij een veroordeelde in vrijheid wordt gesteld vooraleer het strafeinde is bereikt mits hij de verbintenis aangaat om gedurende een proeftijd bepaalde voorwaarden na te leven en waarbij hij, na afloop van de proeftijd, de definitieve invrijheidstelling verwerft wanneer de voorwaardelijke invrijheidstelling niet werd herroepen.
- *voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering*: voortijdige invrijheidstelling van een veroordeelde waarbij de verdere tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf om opportuïteitsredenen (hier: de verwijdering van het grondgebied of overlevering) tijdelijk wordt opgeschort.

De wet voorziet dat de Minister van Justitie bevoegd is voor het toekennen van een uitgaansvergunning, het penitentiair verlof en een onderbreking van de strafuitvoering.

Indien iemand veroordeeld is voor feiten bedoeld in de artikelen 372 tot en 378 of 379 tot 387 van het Strafwetboek gepleegd op minderjarigen of met hun deelneming, moet er zich een met redenen omkleed advies van een dienst of persoon die gespecialiseerd is in de diagnostische expertise van seksuele delinquenten in het dossier bevinden, dat door de directeur van de strafinrichting waar de veroordeelde verblijft ten behoeve van de strafuitvoeringsrechtbank wordt samengesteld⁶⁷. Er wordt expliciet voorzien dat deze persoon of dienst in zijn advies een beoordeling moet geven van de noodzaak om een behandeling op te leggen.

Ingeval er een begeleiding of een behandeling bij een bevoegde dienst of persoon moet worden gevolgd, is er voorzien in een rapportageverplichting van deze dienst of persoon. Deze moet binnen een maand na de toekenning van de strafuitvoeringsmodaliteit en telkens deze het nuttig acht, op verzoek van de strafuitvoeringsrechtbank en tenminste om de zes maanden verslag uitbrengen aan de strafuitvoeringsrechtbank en aan de justitieassistent.

Indien de strafuitvoeringsrechtbank uitspraak doet over de strafuitvoeringsmodaliteiten betreffende een veroordeelde voor feiten bedoeld in de artikelen 372 tot en 378 of 379 tot 387 van het Strafwetboek gepleegd op minderjarigen of met hun deelneming, kan ze aan de toekenning van de modaliteiten de voorwaarde verbinden tot het volgen van een begeleiding of een behandeling bij een dienst die in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten is gespecialiseerd. De strafuitvoeringsrechtbank bepaalt ook de termijn gedurende dewelke de begeleiding of de behandeling moet worden gevolgd.

---

67. De oorspronkelijke bewoordingen "een dienst die in de begeleiding of behandeling van seksuele delinquenten is gespecialiseerd" werden door de vernoemde bewoordingen vervangen

Het openbaar ministerie bij de strafuitvoeringsrechtbank staat in voor de controle op de personen aan dewelke een strafuitvoeringsmodaliteit is opgelegd. Ingeval er bijzondere voorwaarden zijn opgelegd of indien er een elektronisch toezicht is toegekend, is er een tussenkomst van de justitieassistent of van het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht.

De justitieassistent doet zijn mededelingen omtrent het verloop van de uitvoering van de strafuitvoeringsmodaliteit via verslagen aan de strafuitvoeringsrechtbank. Een afschrift van deze verslagen wordt ook steeds overgemaakt aan het openbaar ministerie bij de strafuitvoeringsrechtbank.

B. Voorwaardelijke invrijheidstelling

Tot en met 1 februari 2007 kon de betrokkene door de commissie voorwaardelijke invrijheidstelling voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld. Indien de betrokkene veroordeeld was op basis van de artikelen 372 tot 378 van het Strafwetboek (zedendelicten), moest de commissie verplicht de voorwaarde verbinden tot het volgen van een begeleiding of behandeling bij een dienst die gespecialiseerd is in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten. Sedert 1 februari 2007 is de koppeling van de voorwaarde, zoals hiervoor onder A. aangehaald, facultatief geworden.

Op 1 februari 2007 traden immers de strafuitvoeringsrechtbanken in werking die de taken van de commissies voorwaardelijke invrijheidstelling overnamen en er een aantal nieuwe opdrachten bij kregen⁶⁸. Het nieuwe slachtofferaspect dat de wetten van 17 mei 2006 invoeren, wordt hierna besproken onder **perspectief slachtoffer**.

C. Uitspraak met probatievoorwaarden

De probatievoorwaarden die kunnen worden opgelegd, kunnen bestaan uit een begeleiding of een behandeling. Indien zedenfeiten op minderjarigen of met hun deelname werden gepleegd, verplicht art. 9bis Probatielwet de feitenrechter het gemotiveerde advies van een gespecialiseerde dienst in te winnen alvorens een probatiemaatregel te bevelen.

De probatiecommissie staat in voor de opvolging van de uitvoering van de probatievoorwaarden. Ingeval de probatievoorwaarden niet worden nageleefd kunnen de probatieopschorting of het probatieuitstel worden herroepen. Ingeval de probatiecommissie van oordeel is dat de niet-naleving voldoende ernstig is, brengt ze dit ter kennis van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie kan dan beslissen om de betrokkene te dagvaarden voor de rechtbank van eerste aanleg van zijn verblijfplaats. Het openbaar ministerie kan ook ten allen tijd beslissen om de betrokkene op te sluiten indien hij de opgelegde voorwaarden niet naleeft.

---

68. Wet van 17 mei 2006 houdende oprichting van strafuitvoeringsrechtbanken en de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten (beiden gepubliceerd in B.S. 15 juni 2006). De wet voorziet dat alle lopende dossiers van de commissies voorwaardelijke invrijheidstelling worden overgenomen door de strafuitvoeringsrechtbanken.

D. Terbeschikkingstelling van de Regering

De vonnisgerechten kunnen beslissen om de veroordeelde op grond van de artikelen 372, 373, tweede lid, 375, 376, 377, eerste en tweede lid, en vierde tot zesde lid Sw. (zedendelicten) ter beschikking van de Regering te stellen gedurende een termijn van maximaal tien jaar na afloop van zijn straf indien die meer dan een jaar zonder uitstel bedraagt. Ingeval van een nieuwe veroordeling tot een straf van meer dan een jaar zonder uitstel wegens één van de eerder bedoelde strafbare feiten, gepleegd binnen de termijn bepaald bij artikel 56 van het Strafwetboek, kan deze persoon gedurende een termijn van maximaal twintig jaar na afloop van zijn straf ter beschikking worden gesteld van de Regering. De terbeschikkingstelling van de regering is steeds een bijkomende straf (en dus geen autonome straf), met als bedoeling het bijkomend beschermen van de maatschappij tegen personen die ernstige misdrijven hebben gepleegd (art. 23bis Wet Bescherming Maatschappij).

Na afloop van de gevangenisstraf wordt de veroordeelde die ter beschikking van de Regering is gesteld, onder het toezicht geplaatst van de Minister van Justitie, die hem in vrijheid kan laten onder voorwaarden of zijn internering kan gelasten.

Wanneer het gaat om een persoon die ter beschikking is gesteld van de Regering voor feiten bedoeld in de artikelen 372 tot 377 van het Strafwetboek of voor feiten bedoeld in de artikelen 379 tot 387 indien ze gepleegd werden op minderjarigen of met hun deelneming, kan de Minister van Justitie deze slechts in vrijheid stellen na het advies ingewonnen te hebben van een dienst gespecialiseerd in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten.

Indien de voorwaarde van het volgen van een begeleiding of behandeling wordt opgelegd, duidt de Minister van Justitie de daartoe bevoegde dienst of persoon aan. Deze persoon of dienst rapporteert aan de Minister van Justitie over het verloop van de begeleiding of de behandeling.

De Minister van Justitie kan ook de internering gelasten van de veroordeelde die ter beschikking van de Regering is gesteld 1) wanneer na afloop van de vrijheidstraf de reclassering van de betrokkene onmogelijk blijkt te zijn; 2) wanneer zijn gedragingen in vrijheid een gevaar opleveren voor de maatschappij.

Een nieuw regime werd voorzien bij de oprichting van de strafuitvoeringsrechtbanken. Aan de filosofie van de wet werd niet geraakt, maar de technische toepassingsvoorwaarden werden gemoderniseerd.

De termijn bedraagt voortaan minimum vijf en maximum vijftien jaar.

De terbeschikkingstelling is verplicht in volgende gevallen:

- bij een veroordeling tot een criminele straf, wanneer de veroordeelde voorheen reeds tot een criminele straf was veroordeeld
- bij een veroordeling tot een criminele straf, wanneer de veroordeling betrekking heeft op één van de tenlasteleggingen opgesomd in art. 34ter, 3° Sw

De TBS is facultatief bij:

- een veroordeling wegens feiten waardoor opzettelijk ernstig lijden of ernstig lichamelijk letsel of schade aan de geestelijke of lichamelijke gezondheid werd veroorzaakt, binnen een termijn van tien jaar te rekenen na het ogenblik waarop een vorige veroordeling

wegens gelijkaardige feiten die tot een gevangenisstraf van ten minste vijf jaar heeft geleid, in kracht van gewijsde is gegaan;

- een veroordeling wegens één van de feiten opgesomd in art. 34quater, 2° en 3° Sw.

Voortaan zal het ook de strafuitvoeringsrechtbank zijn die beslist over de tenuitvoerlegging van de TBS bij het verstrijken van de effectieve gevangenisstraf. Ook de verdere opvolging ervan zal door de strafuitvoeringsrechtbank gebeuren.

E. Internering

Zowel de onderzoeksgerechten als de vonnisgerechten kunnen een internering bevelen wanneer er gronden zijn om aan te nemen dat de persoon verkeert, hetzij in staat van krankzinnigheid, hetzij in een ernstige staat van geestesstoornis of van zwakzinnigheid die hem ongeschikt maakt tot het controleren van zijn daden⁶⁹. De dader wordt niet toerekeningsvatbaar geacht. De internering is dan ook geen straf, maar een maatregel.

De geïnterneerde kan door de commissie tot bescherming van de maatschappij op proef worden vrijgelaten. Als de persoon geïnterneerd is wegens een van de feiten bedoeld in de artikelen 372 tot 377 van het Strafwetboek (zedendelicten) of voor een van de feiten bedoeld in de artikelen 379 tot 381 en 383 tot 387 van het Strafwetboek indien ze gepleegd zijn op minderjarigen of met hun deelneming (bederf van de jeugd en prostitutie), dan is het met redenen omkleed advies van een dienst die gespecialiseerd is in de begeleiding of behandeling van seksuele delinquenten vereist alvorens een beslissing tot definitieve invrijheidstelling of een invrijheidstelling op proef kan worden genomen door de commissie.

Aan de invrijheidstelling op proef van een geïnterneerde voor feiten bedoeld in de artikelen 372 tot 377 van het Strafwetboek (zedendelicten), wordt steeds de voorwaarde gekoppeld om een begeleiding of behandeling in een dienst gespecialiseerd in de begeleiding of behandeling van seksuele delinquenten te volgen.

De commissie kan tevens bij een invrijheidstelling op proef beslissen dat de persoon voor de duur van de proefperiode als voorwaarde het verbod opgelegd krijgt om:

- in welke hoedanigheid ook, deel te nemen aan onderwijs in een openbare of particuliere instelling die minderjarigen opvangt;
- deel uit te maken, als vrijwilliger, als lid van het statutair of contractueel personeel of lid van de organen van bestuur en beheer, van elke rechtspersoon of feitelijke vereniging waarvan de activiteit in hoofdzaak op minderjarigen gericht is;

---

69. Er wordt gewezen op het wetsontwerp betreffende de internering van personen die leiden aan een geestesstoornis dat momenteel ter bespreking voorligt in het Parlement. Dit wetsontwerp hervormt grondig de huidige wet van 9 april 1930, zoals vervangen door de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten. Zo voorziet dit wetsontwerp bijvoorbeeld dat de commissies ter bescherming van de maatschappij zullen ophouden te bestaan en dat de bevoegdheid tot opvolging van de geïnterneerden wordt overgedragen aan de strafuitvoeringsrechtbank. Aangezien dit wetsontwerp op dit moment nog geen wet is, wordt er in dit stappenplan niet verder op ingegaan. Eens dit ontwerp wet geworden zal dit stappenplan vanzelfsprekend dienen te worden geactualiseerd op dit punt. Een zelfde opmerking kan worden gemaakt met betrekking tot de ter beschikking stelling van de Regering waarvoor er ook plannen bestaan om de opvolging ervan over te dragen aan de strafuitvoeringsrechtbanken.

- een activiteit toegewezen te krijgen die de betrokkene in een vertrouwens- of een gezagsrelatie tegenover minderjarigen plaatst, als vrijwilliger, als lid van het statutair of contractueel personeel of als lid van de organen van bestuur en beheer, van elke rechtspersoon of feitelijke vereniging.

Indien de persoon de voorwaarden niet naleeft, kan, op vordering van de procureur des Konings, de betrokkene opnieuw worden opgesloten en ter beschikking gesteld worden van de commissie.

In de toekomst zal de rol van de Commissie Bescherming Maatschappij ook overgenomen worden door de strafuitvoeringsrechtbanken.

2.1.3. De rapportage

De rapportageverplichting van de persoon of dienst die de begeleiding of behandeling van de dader of verdachte op zich neemt is grotendeels gelijklopend voor wat betreft:

- de vrijheid onder voorwaarden (artikel 35, §6, van de wet van 20 juli 1990),
- de probatiemaatregelen (artikel 9bis van de wet 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie),
- de beperkte detentie, het elektronisch toezicht, de voorwaardelijke invrijheidstelling, de voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering (artikel 62, §4, van de wet van 17 mei 2006 betreffende externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten);
- de invrijheidstelling op proef (artikel 20 van de wet van 9 april 1930, zoals vervangen door de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten) en
- de vrijheid onder voorwaarden in het kader van een ter beschikking stelling van de Regering (artikel 25 van de wet van 9 april 1930, zoals vervangen door de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten),

De dienst of persoon die de begeleiding of behandeling op zich neemt, is namelijk gehouden tot het rapporteren aan de justitieassistent van:

- de daadwerkelijke aanwezigheden van de betrokkene op de voorgestelde raadplegingen;
- de ongewettigde afwezigheden;
- het eenzijdig stopzetten van de begeleiding of de behandeling door de betrokkene;
- de moeilijkheden die bij de uitvoering zijn gerezen en de situaties die een ernstig risico inhouden voor derden⁷⁰.

---

70. Zie ook artikel 9 van het Samenwerkingsakkoord van 8 oktober 1998 tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik. (B.S. 11 september 1999).

2.2. Perspectief minderjarige dader

De jeugdrechter (in een beschikking, bij voorlopige maatregel) of de jeugdrechtbank (bij vonnis oordelend over de grond van de zaak en desgevallend na herstelbemiddeling) zal alle maatregelen van jeugdbescherming kunnen opleggen die de jeugdwet van 8 april 1965, - zoals gewijzigd door de wetten van 15 mei 2006 en 13 juni 2006 - voorziet.

De jeugdmagistraat zal hierbij rekening houden met de specifieke voorwaarden die voor elke maatregel afzonderlijk werden ingeschreven en met de algemene voorwaarden van de voorafgaande titel van de wet van betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade.

Indien de jeugdrechtbank een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding niet geschikt acht voor een minderjarige die zestien was op het moment van de feiten, dan kan zij de zaak in een gemotiveerde beslissing uit handen geven. De jeugdrechtbank verwijst de zaak dan naar het openbaar ministerie, met het oog op vervolging voor ofwel een bijzondere kamer binnen de jeugdrechtbank of voor het gerecht dat krachtens het gemeen recht bevoegd is. De Jeugdwet stelt hierbij evenwel dat ook één van volgende voorwaarden dient vervuld te zijn (art. 57bis Jeugdwet):

- de betrokken minderjarige is eerder het voorwerp geweest van een maatregel uit de jeugdwet of van een herstelrechtelijk aanbod (d.i. het geval van recidive)
- het gaat om bepaalde specifieke feiten (zoals bedoeld in art. 373, 375, 393 tot 397, 400, 401, 417ter, 417quater of een poging tot een feit zoals bedoeld in art. 393 tot 397 Sw.)

2.3. Perspectief slachtoffer

2.3.1. Strafuitvoering

In het kader van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, worden aan het slachtoffer bepaalde rechten toegekend, met name:

- 1) het recht om te worden geïnformeerd over de beslissingen die zijn genomen inzake de toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit aan de veroordeelde;
- 2) het recht om te worden gehoord door de overheid die de beslissing zal nemen inzake de toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit aan de veroordeelde. Dit onderhoud mag wettelijk evenwel enkel gaan over de bijzondere voorwaarden die in het belang van het slachtoffer aan de veroordeelde zouden kunnen worden opgelegd;
- 3) het recht om bijzondere voorwaarden te formuleren die in het belang van het slachtoffer aan de veroordeelde zouden kunnen worden opgelegd.

De wet geeft ten behoeve van haar toepassing een definitie van de notie "slachtoffer" (artikel 2, 6°). Alle natuurlijke personen wiens burgerlijke vordering ontvankelijk en gegrond is verklaard, kunnen - als zij dit wensen - de facto vragen om de hen toegekende rechten uit te oefenen.

De personen die minderjarig, verlengd minderjarig of onbekwaam waren op het moment van de feiten en wiens wettelijke vertegenwoordiger zich geen burgerlijke partij heeft gesteld en

de natuurlijke personen die zich omwille van een situatie van materiële onmogelijkheid of kwetsbaarheid geen burgerlijke partij hebben kunnen stellen, kunnen via een eenvoudige procedure op verzoekschrift voor de strafuitvoeringsrechter vragen dat deze oordeelt over hun direct en legitiem belang om betrokken te worden in de strafuitvoering.

Al deze slachtoffers kunnen vragen om te worden geïnformeerd over de beslissingen inzake de toekenning aan de veroordeelde:

- van een eerste penitentiair verlof;
- van een onderbreking van de strafuitvoering;
- van een beperkte detentie;
- van een elektronisch toezicht;
- van een voorwaardelijke invrijheidstelling;
- van een voorlopige invrijheidstelling met het oog op de verwijdering van de veroordeelde van het Belgisch grondgebied of met het oog op zijn overlevering aan de overheden van een vreemd land;
- van een voorlopige invrijheidstelling om medische redenen(*);
- van de vervanging van de vrijheidsstraf door een werkstraf(*)

(*) is nog niet in voege getreden aangezien deze door de strafuitvoeringsrechter (uitvoerbaar gedeelte van minder dan drie jaar) en niet door de strafuitvoeringsrechtbank zullen worden uitgesproken⁷¹.

Al deze slachtoffers kunnen tevens vragen om door de strafuitvoeringsrechtbank te worden gehoord over de bijzondere voorwaarden die in hun belang kunnen worden opgelegd, wanneer deze rechtbank de toekenning van bepaalde strafuitvoeringsmodaliteiten aan de veroordeelde onderzoekt, te weten:

- een beperkte detentie;
- een elektronisch toezicht;
- een voorwaardelijke invrijheidstelling;
- een voorlopige invrijheidstelling met het oog op de verwijdering van de veroordeelde van het Belgisch grondgebied of met het oog op zijn overlevering aan de overheden van een vreemd land;
- een voorlopige invrijheidstelling om medische redenen(*);
- de vervanging van de vrijheidsstraf door een werkstraf(*)

(*) is nog niet in voege getreden aangezien deze door de strafuitvoeringsrechter (uitvoerbaar gedeelte van minder dan drie jaar) en niet door de strafuitvoeringsrechtbank zullen worden uitgesproken⁷².

De wijze waarop de slachtoffers kunnen vragen om te worden geïnformeerd of gehoord, wordt bepaald door het koninklijk besluit van 29 januari 2007 (B.S. 1 februari 2007). Het slachtoffer moet een slachtofferverklaring invullen. Een modelformulier van slachtofferverklaring is ter beschikking (Ministerieel besluit van 30 januari 2007 (B.S. 1 februari 2007)). Deze verklaring kan ook worden geraadpleegd op www.just.fgov.be, onder de hoofding "Justitie van A tot Z" onder de letter "S". Het slachtoffer kan deze verklaring alleen invullen of met behulp van een persoon naar keuze (bijvoorbeeld advocaat, vertrouwenspersoon). Voor algemene informatie kan het slachtoffer zich wenden tot het justitiehuis, en meer bepaald tot de justitieassistent eerstelijns rechtshulp. Het slachtoffer dat

---

71. Koninklijk Besluit van 22 januari 2007 tot uitvoering van bepaalde artikelen van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten (B.S. 26 januari 2007).

72. *ibidem*

voor het formuleren van voorwaarden die in zijn belang zouden kunnen worden opgesteld, kan aangeven dat het de tussenkomst wenst van een justitieassistent slachtofferonthaal. Het slachtoffer zal dan door deze worden gecontacteerd om een slachtofferfiche op te stellen. De ingevulde slachtofferverklaring moet worden bezorgd aan een justitiehuis of aan de griffie van de strafuitvoeringsrechtbank. Het slachtoffer kan ten allen tijde beslissen om zijn slachtofferverklaring aan te passen of in te trekken indien het niet meer in de strafuitvoering wenst betrokken te worden.

2.3.2. Vrijwillige en gedwongen (jeugd-)hulpverlening

Ook hier dient opgemerkt te worden dat de ontwikkelingen binnen Integrale Jeugdhulp inzake onderzoek & opvolging maatschappelijke noodzaak mogelijks in aangepaste procedures zal voorzien.

Zolang vrijwillige hulpverlening kan opgestart worden ten aanzien van een minderjarig slachtoffer van kindermishandeling, zal het jeugdparket, na vaststelling van de feiten, het dossier toezenden aan het CBJ, meer specifiek aan het Bureau voor Bijzondere Jeugdzorg dat binnen de Comit es is opgericht. Nadat het CBJ vervolgens de vrijwillige hulpverlening heeft opgestart, blijft het parket de problematische opvoedingssituatie opvolgen⁷³.

Indien blijkt dat er zich problemen blijven stellen, kan de procureur des Konings⁷⁴ de BC vatten op basis van art. 31, §1, 4^{o75} van het decreet van de Vlaamse Raad van 7 maart 2008, om op basis van art. 37, 1^{o76} van datzelfde decreet een vordering bij de jeugdrechter in te stellen.

Indien echter wordt voldaan aan de voorwaarden van art. 37 2^{o77} van het decreet van 7 maart 2008, kan de procureur des Konings rechtsreeks een vordering nemen.

Na het instellen van een vordering, bepaalt de jeugdrechter welke (voorlopige) dwingende beschermingsmaatregelen genomen kunnen worden.

Deze maatregelen van jeugdbescherming zijn deze voorzien in artikel 38 van het decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand.

Voor Nederlandstalige jongeren met gezinsverblijfplaats in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is echter de Brusselse ordonnantie inzake hulpverlening aan jongeren van 29 april 2004 van toepassing. In de artikelen 10 en 12 van deze ordonnantie worden de afdwingbare pedagogische maatregelen opgesomd.

---

73. Artikel 17 van het decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand.: ' Het bureau heeft tot taak: 1° daadwerkelijk bijstand en hulp te organiseren in problematische opvoedingssituaties, ten behoeve van minderjarigen en van degenen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben, in het belang van de minderjarige;

2° aan de magistraten belast met jeugdzaken, de waarborg te verlenen dat de hulp en bijstand daadwerkelijk zullen worden aangeboden, en hen daartoe desgevraagd mede te delen of deze bijstand en hulp werden aangevat, nog worden voortgezet of werden voltooid; (...)

74. eventueel op advies van de parketcriminoloog "jeugd en gezin".

75. Artikel 31, §1, 4°: 'De Bemiddelingscommissie neemt kennis van bemiddelingsverzoeken vanwege parketmagistraten belast met jeugdzaken of verzoeken om advies vanwege magistraten belast met jeugdzaken'.

76. Artikel 37 1°: 'De jeugdrechtbank neemt kennis van problematische opvoedingssituaties wanneer het openbaar ministerie een afdwingbare pedagogische maatregel noodzakelijk acht, nadat de zaak ernaar werd doorverwezen door de Bemiddelingscommissie, overeenkomstig artikel 32, §2, vierde lid'.

77. Artikel 37 2°: 'als het openbaar ministerie aantoonde dat tegelijk de volgende voorwaarden zijn vervuld :

- a) een afdwingbare pedagogische maatregel is dringend noodzakelijk;
- b) er zijn voldoende aanwijzingen dat de minderjarige onmiddellijk moet worden beschermd tegen een vorm van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik;
- c) het verlenen van hulp en bijstand op vrijwillige basis is niet meteen mogelijk.

INHOUDSTAFEL

PROTOCOL KINDERMISHANDELING	1
Voorwoord.....	1
A. Definitie van kindermishandeling	3
B. Formeel en structureel overleg	4
1. Arrondissementele raden voor het slachtofferbeleid	4
2. Gespecialiseerde aanspreekpunten	5
3. Vlaams Forum Kindermishandeling	5
C. Informatie, sensibilisatie en vorming.....	6
1. Informatie en sensibilisatie	6
1.1. Algemene informatieverspreiding ter voorkoming van	
kindermishandeling	6
1.1.1. Doelpubliek: het grote publiek	6
1.1.2. Doelpubliek: de (aanstaande) ouders	6
1.2. Specifieke informatieverspreiding	6
1.2.1. een specifieke sensibilisatie:.....	7
1.2.2. netwerkcommunicatie naar signaaldetectoren	7
1.2.3. interne informatie en communicatie op het niveau van de	
(jeugd)hulpverlening	7
1.2.4. interne informatie en communicatie op het niveau politie en justitie	7
2. Vorming	8
2.1. Jeugdhulpverlening.....	8
2.2. De gerechtelijke overheden	8
D. Stappenplan kindermishandeling	9
1. Inleiding.....	9
2. Organisatorisch kader van de bevoegde diensten en instanties	10
2.1 Algemeen.....	10
2.2 Hulpverlening	11
2.2.1 Integrale jeugdhulpverlening.....	11
2.2.2 De overige hulpverlening.....	12
2.3 De politiediensten	13
2.3.1. Organisatorisch en regelgevend kader van de politiediensten omtrent	
kindermishandeling	13
» Algemeen	13

»	Gerechtelijke opdrachten van politie	13
»	Toewijzing van onderzoeken inzake kindermishandeling	14
	2.3.2 Politie slachtofferbejegening	14
	2.4. De gerechtelijke overheden	16
	2.4.1. Algemene verplichting ten aanzien van de slachtoffers	16
	2.4.2. Op het niveau van het gerechtelijke arrondissement	16
»	Het openbaar ministerie	16
»	Optreden van de onderzoeksrechter	17
»	Optreden van de jeugdrechter	18
	2.4.3. Op het niveau van het ressort van het Hof van beroep	19
	2.4.4. De Justitiehuisen	19
	3. Elke interventie verloopt idealiter volgens opeenvolgende stappen	21
	Stap 1: De informatie (-inwinnings-) fase	23
	Stap 2: Concreet advies	24
	1. Binnen de hulpverleningssector	24
	2. Binnen de justitiële sector	25
	2.1. Algemeen	25
	2.2. Eerstelijnerwerking justitiehuis	25
	Stap 3: Melden	26
	1. Algemeen	26
	2. Binnen de hulpverleningssector	26
	2.1. Perspectief slachtoffer	26
	2.2. Perspectief verdachte/dader	27
	2.3. Perspectief hulpverlener	27
	3. Binnen de justitiële sector	27
	Stap 4: Diagnose en onderzoek	29
	1. Binnen de hulpverleningssector	29
	1.1. Diagnose	29
	1.2. Informatie-uitwisseling en gegevensdoorstroming	30
	2. Binnen de justitiële sector	32
	2.1. Vaststellingen	32
	a) De Seksuele Agressie Set (S.A.S.)	32
	b) Het audiovisueel verhoor van minderjarigen	33
	2.1.1. Het opsporingsonderzoek	35
	2.1.2. Het gerechtelijk onderzoek	37

2.2. Informatie-uitwisseling en gegevensdoorstroming	38
2.2.1. Het geheim karakter van het opsporings – en het gerechtelijk onderzoek.	38
2.2.2. De beperkte doorstroming van gegevens over het kindslachtoffer.....	39
Stap 5: Zorgplan en opvolging / Vervolg en strafuitvoering	40
1. Binnen de hulpverleningssector	40
1.1. Perspectief slachtoffer.....	40
1.2. Perspectief dader:	41
1.3. Perspectief derde:	42
2. Binnen de justitiële sector	42
2.1. Perspectief meerderjarige dader:.....	42
2.1.1. Hulpverlening vóór definitieve rechterlijke beslissing.	42
2.1.2. Hulpverlening na definitieve rechterlijke beslissing.	42
A. Veroordeling tot effectieve gevangenisstraf	43
B. Voorwaardelijke invrijheidstelling	45
C. Uitspraak met probatievoorwaarden	45
D. Terbeschikkingstelling van de Regering.....	46
E. Internering	47
2.1.3. De rapportage	48
2.2. Perspectief minderjarige dader	49
2.3. Perspectief slachtoffer.....	49
2.3.1. Strafuitvoering	49
2.3.2. Vrijwillige en gedwongen (jeugd-)hulpverlening.....	51
INHOUDSTAFEL.....	52
BIJLAGE 1: lijst van relevante bepalingen uit het Strafwetboek.....	55
BIJLAGE 2 : lijst van gebruikte afkortingen.....	57

Naschrift:

*“De woorden waarmee je het hart van een kind vergiftigt,
door laagheid of onwetendheid,
blijven als een cyste in het geheugen zitten
en vreten vroeg of laat de ziel weg”.*

Carlos Ruiz Zafón, La Sombra del Viento.

BIJLAGE 1: lijst van relevante bepalingen uit het Strafwetboek

- Art. 372 Aanranding van de eerbaarheid, zonder geweld of bedreiging, op een kind beneden de volle leeftijd van 16 jaar
- Art. 373 Aanranding van de eerbaarheid, met geweld of bedreiging
- Art. 374 Aanranding van de eerbaarheid bestaat, zodra er een begin van uitvoering is. (met andere woorden: de poging wordt bestraft zoals de aanranding van de eerbaarheid)
- Art. 375 Verkrachting
- Art. 376
  - Verkrachting of aanranding van de eerbaarheid die de dood veroorzaakt van de persoon op wie zij is gepleegd
  - Verkrachting of aanranding van de eerbaarheid voorafgegaan of gepaard met een van de handelingen in 417ter Sw. (foltering, onmenselijke behandeling, ontorende behandeling)
  - Verkrachting of aanranding van eerbaarheid gepleegd op een persoon die bijzonder kwetsbaar is (zwangerschap, ziekte, geestelijk gebrek, lichamenlijk gebrek, ...)
- Art. 377 Verzwarende omstandigheid indien het misdrijf wordt gepleegd door een bloedverwant in opgaande lijn, een adoptant, een persoon die het gezag heeft over het slachtoffer, een geneesheer, heilkundige, .. aan wie het kind ter verzorging was toevertrouwd.
- Art. 378 Veroordeling tot ontzetting van de rechten indien veroordeling voor artt. 372-378bis
- Art. 379 - 380 Bederf van de jeugd, aanzetten tot ontucht en prostitutie
- Art. 380 Exploiteren van de ontucht of prostitutie van de minderjarige of, door de overhandiging, het aanbod of de belofte van materieel voordeel ontucht of prostitutie van een minderjarige verkrijgen.
- Art. 392 – 392 bis (definities i.v.m. misdrijven in de volgende artikelen)
- Art. 393 Doodslag (doden met het oogmerk te doden)
- Art. 394 Moord (doodslag met voorbedachten rade)
- Art. 395 oudermoord
- Art. 396 Kindermoord (doodslag gepleegd op een kind bij de geboorte of dadelijk daarna)
- Art. 397 Vergiftiging
- Art. 398 Opzettelijke slagen en verwondingen (met of zonder voorbedachte rade)
- Art. 399 Opzettelijke slagen en verwondingen met ziekte of arbeidsongeschiktheid tot gevolg (met of zonder voorbedachte rade)
- Art. 400 Opzettelijke slagen en verwondingen met een ongeneeslijk lijkende ziekte, blijvende arbeidsongeschiktheid, het volledig verlies van het gebruik van een orgaan of een zware verminking tot gevolg. (met of zonder voorbedachte rade)
- Art. 401 Opzettelijke slagen en verwonding met de dood tot gevolg maar zonder het oogmerk te doden (met of zonder voorbedachte rade)
- Art. 402 Door het opzettelijk, maar zonder oogmerk te doden, toedienen van stoffen die al zijn zij niet van die aard dat zij de dood teweegbrengen, toch de gezondheid zwaar kunnen schaden veroorzaken van een ziekte of arbeidsongeschiktheid
- Art. 403 Door het opzettelijk, maar zonder oogmerk te doden, toedienen van stoffen die al zijn zij niet van die aard dat zij de dood teweegbrengen, toch de gezondheid zwaar kunnen schaden veroorzaken van een ongeneeslijk lijkende ziekte, een blijvende arbeidsongeschiktheid of het verlies van het gebruik van een orgaan
- Art. 404 Door het opzettelijk, maar zonder het oogmerk te doden, toedienen van deze stoffen de dood veroorzaken
- Art. 405 Poging tot het toedienen van stoffen die al zijn zij niet van die aard dat zij de dood teweegbrengen, toch de gezondheid zwaar kunnen schaden, zonder het oogmerk te doden.
- Art. 405bis Verzwarende omstandigheid indien de misdaad of het wanbedrijf gepleegd werd op een minderjarige of een persoon die door een geestelijke of

- Art. 405ter lichamelijke toestand niet in staat is in zijn eigen onderhoud te voorzien. Verzwarende omstandigheid indien de misdaad of het wanbedrijf gepleegd werd op een minderjarige of een persoon die door een geestelijke of lichamelijke toestand niet in staat is in zijn eigen onderhoud te voorzien, door bloedverwanten in de opgaande lijn, de persoon die de het gezag heeft over de minderjarige of onbekwame of hen onder zijn bewaring heeft, door de persoon die gewoonlijk of occasioneel samenwoont met het slachtoffer.
- Art. 409 Genitale verminking (eender welke vorming van verminking uitvoeren van de genitaliën van een persoon van het vrouwelijke geslacht)
- Art. 417ter Foltering
- Art. 417quater Onmenselijke behandeling
- Art. 423 Verlaten of in behoeftige toestand achterlaten van kinderen (of onbekwamen)
- Art. 425 Het opzettelijk onthouden van voedsel of verzorging aan minderjarigen, in dusdanige mate dat zijn gezondheid in het gedrang wordt gebracht.
- Art. 426 Verzwarende omstandigheid indien het misdrijf van art. 425 Sw. werd gepleegd door een persoon die de minderjarige onder zijn bewaring heeft.
- Art. 433 quinquies, §1, eerste lid, 1° Kinderhandel, met het oog op prostitutie, ontucht of kinderpornografie
- Art. 458 Strafrechtelijke beteugeling van het beroepsgeheim.
- Art. 458bis "Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en die hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, op voorwaarde dat hij het slachtoffer heeft onderzocht of door het slachtoffer in vertrouwen werd genomen, er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de psychische of fysieke integriteit van de betrokkene en hij deze integriteit zelf of met hulp van anderen niet kan beschermen."

BIJLAGE 2 : lijst van gebruikte afkortingen

- AWW Algemeen Welzijnswerk
- BC Bemiddelingscommissie bijzondere jeugdbijstand
- BJB Bijzonder jeugdbijstand
- CAW Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
- CBJ Comité Bijzondere jeugdzorg
- CGG Centrum Geestelijke Gezondheidszorg
- CIG Centra voor Integrale Gezinszorg
- CJ Crisis Jeugdhulpverlening
- CLB Centrum voor leerlingenbegeleiding
- IJH Integrale Jeugdhulpverlening
- IVRK Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind
- Jeugdwet Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade

- K-diensten Dienst kinder- en jeugdpsychiatrie
- MOF Als misdrijf omschreven feit
- NRTJ Niet-rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp
- POS Problematische opvoedingssituatie
- RTJ Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp
- SAS Seksuele Agressie Set
- Sv. Wetboek van strafvordering
- Sw. Strafwetboek
- VAPH Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
- VK Vertrouwenscentrum Kindermishandeling
- VT SV Voorafgaande Titel bij het Wetboek van Strafvordering
- WGP Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst
- WPA Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt

De Minister van Justitie,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'S' followed by a horizontal line and a vertical line that ends in a small hook.

Stefaan DE CLERCK

De Vlaamse Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

A handwritten signature in black ink, starting with a vertical line, followed by a large, sweeping curve that ends in a small hook.

Jo VANDEURZEN